

T.C.

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KEKEMELİĞİ OLAN VE OLMAYAN İLKOKUL ÇOCUKLARININ
EBEVEYNLERİNE YÖNELİK ALGILARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

EMRE GENÇ

DİL VE KONUŞMA TERAPİSİ BÖLÜMÜ

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ RAMAZAN SERTAN ÖZDEMİR

İSTANBUL - 2023

TEZ ONAY FORMU

Kurum : İstanbul Medipol Üniversitesi
Programın Seviyesi: Yüksek Lisans (X) Doktora ()
Anabilim Dalı : Dil ve Konuşma Terapisi
Tez Sahibi : Emre GENÇ
Tez Başlığı : Kekemeliği Olan ve Olmayan İlkokul Çocuklarının
Ebeveynlerine Yönelik Algılarının Karşılaştırılması
Sınav Yeri : İstanbul Medipol Üniversitesi Güney Yerleşkesi
Sınav Tarihi : 30.03.2023

Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve nitelik yönünden Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

<u>Danışman</u>	<u>Kurumu</u>	<u>İmza</u>
Dr.Öğr.Üyesi Ramazan Sertan ÖZDEMİR	İstanbul Medipol Üniversitesi	
<u>Sınav Jüri Üyeleri</u>		
Dr.Öğr.Üyesi Nazmiye Evra G. ŞENOL	İstanbul Medipol Üniversitesi	
Dr.Öğr.Üyesi Dilek EROĞLU UZUN	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	

Yukarıdaki jüri kararıyla kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../ tarih ve/..... - sayılı kararı ile şekil yönünden Tez Yazım Kılavuzuna uygun olduğu onaylanmıştır.

Prof.Dr. Neslin EMEKLİ

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA

UYGUNLUK BEYANI

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içerisinde elde ettiğimi, bu tez çalışması ile elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tez çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Tez Sahibinin

Adı ve Soyadı

İmza

TEŞEKKÜR

Tez ve yüksek lisans sürecim boyunca akademik bilgi birikimi ve klinik deneyimi ile yoluma ışık tutan, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, güzel enerjisi ve samimiyetiyle bu çalışmaya katkı sağlayan, birlikte çalışmaktan büyük keyif aldığım değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi R. Sertan ÖZDEMİR'e,

Tez sürecinde anketini kullanmama izin veren ve anket ile ilgili her türlü konuda bana yardımcı olan Connecticut Üniversitesi'nde İnsani Gelişme ve Aile Bilimleri ve Antropoloji Fahri Profesörü ve orada ayrıca Kişilerarası Kabul-Reddi Çalışmaları Merkezi'nin Direktörü ve Uluslararası Kişilerarası Kabul-Reddi Derneği'nin yönetici direktörü Prof. Ronald P. Rohner'e,

Ülkemizde dil ve konuşma terapisi alanının kurucularından olan, alanımız için elinden gelen bütün fedakarlığı yapan, her alandaki bilgi birikimiyle ve duruşuyla bize örnek olan, öğrencisi olmaktan gurur ve mutluluk duyduğum değerli hocam İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dil ve Konuşma Terapisi Bölüm Başkanı Prof. Dr. Seyhun TOPBAŞ'a,

Yüksek lisans eğitimim boyunca üzerimde büyük emekleri olan, bilgi ve deneyimleri ile bizi aydınlatan İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dil ve Konuşma Terapisi bölümü öğretim üyeleri değerli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Özlem Ünal LOGACEV'e, Dr. Öğr. Üyesi N. Evra GÜNHAN ŞENOL'a ve Dr. Öğr. Üyesi Talat BULUT'a, Jürimde yer almayı kabul eden alanımızın duayen hocalarından Sağlık Bilimleri Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Dilek Eroğlu UZUN'a, Çalışma sürecinde benden desteğini esirgemeyen, bilgi ve tecrübelerini paylaşan Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Mehmet Emin Turan'a, Çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen ve bana destek olan iş arkadaşım Dkt. Abdurrahim AN'a ve arkadaşım Uzm. Dkt. İlayda ÇELİK'e

Bugüne kadar her an ve her koşulda yanımda olan, benim için hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan, her zaman sevgi ve güvenlerini hissettiğim, varlıklarından çok büyük mutluluk duyduğum ve bugünümü borçlu olduğum sevgili annem ve babam başta olmak üzere aileme sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI FORMU	i
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANI	ii
TEŞEKKÜR	iii
KISALTMALAR LİSTESİ	vii
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
1. ÖZET	1
2. ABSTRACT	2
3. GİRİŞ VE AMAÇ	3
4. GENEL BİLGİLER	6
4.1. Kekemelik	6
4.2. Kekemeliğin Başlangıcı, Gelişimi ve Yaygınlığı.....	7
4.3. Kekemeliğin Nedenleri.....	8
4.3.1. Genetik kuram.....	8
4.3.2. Serebral dominans kuram	8
4.3.3. Diajnozojenik-Semantojenik kuram	9
4.3.4. Nörotik kuram.....	9
4.3.5. Öğrenme kuramı	9
4.3.6. Çok faktörlü modeller.....	10
4.4. Kekemelik ve Aile ile Çocuk Etkileşimi	10
4.5. Kekemeliği Olan Bireylerde Psikolojik Etkiler.....	11
4.6.Ebeveyn Kabul Red Teorisi.....	11
4.6.1. Ebeveynliğin sıcaklık boyutu.....	12
4.6.2. Ebeveynliğin kontrol boyutu	13

4.7. Ekar Alt Kuramları	13
4.7.1. Kişilik alt kuramı	13
4.7.1.1. Bağımlılık ve savunucu bağımsızlık	14
4.7.1.2. Duygusal duyarsızlık.....	16
4.7.1.3. Düşmanlık ve saldırganlık.....	16
4.7.1.4. Olumsuz özsaygı	16
4.7.1.5. Olumsuz öz yeterlik	17
4.7.1.6. Duygusal tutarsızlık	17
4.7.1.7. Olumsuz dünya görüşü.....	18
4.7.2. Baş etme alt kuramı	18
4.7.3. Sosyokültürel alan alt kuramı	19
5. MATERYAL VE METOD.....	21
5.1. Araştırmanın Amacı	21
5.2. Evren ve Örneklem.....	21
5.3. Veri Toplama Araçları.....	22
5.4. Araştırmanın Hipotezleri	23
5.5. Verilerin Analizi.....	23
6. BULGULAR	25
6.1. Güvenirlilik Analizi	25
6.2. Demografik Bulgulara İlişkin Değerlendirme.....	26
6.3. Değişkenlere Yönelik Betimsel Analizi Sonuçları.....	33
6.4. Fark Testleri	34
6.5. Hipotez Değerlendirmesi.....	40
7. TARTIŞMA	41
8. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	46

9. KAYNAKLAR	49
10. EKLER.....	60
Ek 1. Ön Bilgi Formu	60
Ek 2. Erken Çocukluk Dönemi EKRÖ: Baba* (Kısa Formu).....	61
Ek 3. Erken Çocukluk Dönemi EKRÖ: Anne* (Kısa Formu)	64
Ek 4. Ölçek Kullanma İzni	67
11. ETİK KURUL ONAYI.....	68
12. ÖZGEÇMİŞ.....	71

KISALTMALAR LİSTESİ

- ABD** : Amerika Birleşik Devletleri
- ASHA** : American Speech -Hearing- Language Association /
Amerikan Konuşma, Dil ve İşitme Derneği
- DSM-V** : Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
- PART / EKAR** : Parental Acception and Rejection Theory / Ebeveyn
Kabul/Red Teorisi

TABLolar LİSTESİ

Tablo 5. 1. Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	24
Tablo 6. 1. Cronbach Alpha Değerleri	25
Tablo 6. 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri	27
Tablo 6. 3. Değişkenlere Yönelik Betimsel Analizi Sonuçları	33
Tablo 6. 4. Kekemeliği Olup Olmama Değişkeni ile Anne ve Baba Ebeveyn Kabul Red ve Alt boyutları Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Sonuçlar .	34
Tablo 6. 5. Cinsiyet Değişkeni ile Anne ve Baba Ebeveyn Kabul Red ve Alt boyutları Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Sonuçlar	37

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4. 1. Ebeveyn Kabul Reddi ile Bağımlılık/Savunucu Bağımsızlık Arasındaki İlişki.....	15
Şekil 6. 1. Annenin Hayatta Olup Olmama Durumu Dağılımı.....	29
Şekil 6. 2. Babanın Hayatta Olup Olmama Durumu Dağılımı	29
Şekil 6. 3. Anne Babanın Evli Olup Olmama Durumu Dağılımı	30
Şekil 6. 4. Annenin Öz Olup Olmama Durumu Dağılımı.....	30
Şekil 6. 5. Babanın Öz Olup Olmama Durumu Dağılımı	31
Şekil 6. 6. Çocuk Sayısı Durumu Dağılımı	31
Şekil 6. 7. Anne Eğitim Durumu Dağılımı	32
Şekil 6. 8. Baba Eğitim Durumu Dağılımı.....	32

1. ÖZET

KEKEMELİĞİ OLAN VE OLMAYAN İLKOKUL ÇOCUKLARININ EBEVEYNLERİNE YÖNELİK ALGILARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Bu araştırmanın amacı kekemeliği olan ve olmayan ilkokul çocuklarının ebeveynlerine yönelik algılarının karşılaştırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda 7-12 yaş arasında 200 bireyle anket uygulaması yapılmıştır. Çalışmada deney grubuna, ebeveynlerine veli onam formu imzalatılarak izin alınan akıcı konuşmayı etkileyebilecek gelişimsel gerilik öyküsü olmayan 7-12 yaş arasında bulunan ve kekemeliği olan 100 birey; kontrol grubu içinse 7-12 yaş arasında bulunan herhangi bir gelişimsel gerilik öyküsü bulunmayan ve kekemeliği olmayan 100 bireydir. Hazırlanan anket formu 24 soru anne algısı için ve 24 soru baba algısı için ayrı ayrı düzenlenmiş olup toplam 48 soruluk Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Çocuk/Ergen Kısa Formu ve ön bilgi formundan oluşmaktadır. Verilerin analizi SPSS programı ile yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda kekemeliği olanların anne ve baba ile ilgili ebeveyn kabul red ve alt boyutları olan düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal ve ayrıştırılmamış red düzeylerinin kekemeliği olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu, kekemeliği olmayanların anne ile ilgili sıcaklık/şefkat düzeyi kekemeliği olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Algı, ebeveyn, ilkokul, kekemelik,

2. ABSTRACT

A COMPARISON OF PERCEPTIONS OF ELEMENTARY SCHOOL CHILDREN WITH AND WITHOUT STUTTERING TOWARDS THEIR PARENTS

The aim of this study is to compare the perceptions of primary school children with and without stuttering towards their parents. For this purpose, a survey was conducted with 200 individuals between the ages of 7-12. In the study, the experimental group consisted of 100 individuals between the ages of 7 and 12 who did not have a history of developmental delays that may affect fluent speech and who had stuttering, and the control group consisted of 100 individuals between the ages of 7 and 12 who did not have any history of developmental delays and who did not have stuttering. The questionnaire consisted of the Parental Acceptance-Rejection Scale, Child/Adolescent Short Form and preliminary information form with a total of 48 questions, 24 questions for maternal perception and 24 questions for paternal perception. The data were analyzed with SPSS program. As a result of the analysis, it was determined that the levels of parental acceptance/rejection and its sub-dimensions of hostility/aggression, indifference/neglect and undifferentiated rejection of students with stuttering were higher than those of students without stuttering, and the level of warmth/compassion of students without stuttering was higher than those of students with stuttering.

Keywords: Parent, perception, primary school, stuttering

3. GİRİŞ VE AMAÇ

Yetiştirilme tarzı, ebeveynlerinin kendilerine yönelik davranışları/tutumları ile çocukların bu tutumlar karşısında algıları, çocukların duygusal, davranışsal ve sosyal-bilişsel gelişimini etkilemektedir (Rohner, 1986). Çocukluk çağında ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkiyi etkileyen birçok parametre bulunmaktadır ve bunlardan birisi de çocukların yaşadıkları dil ve konuşma bozukluklarının yaygın türlerinden biri olan kekemelik olarak karşımıza çıkmaktadır (Güray, Kesgül-Sercan & Sercan, 1986). Kekemelik ses, hece ve kelime tekrarları, ses uzaması ve konuşma esnasında hava akışında bloklar ile meydana gelen akıcısızlık durumudur (Guitar, 2013). Kekemelik oranı en yüksek okul öncesi dönemde görülmektedir ve ilerleyen yıllarda bu kekemelik oranının düştüğü belirtilmektedir (Sugathan & Maruthy, 2021; Karakaş, 2016). Kekemelik, konuşmada sorunlar oluşturmaktadır ancak bunun yanında kişinin sosyal iletişimini de olumsuz yönde etkiler ve kişi duygusal yönden olumsuz etkilenebilir (Rustin & Purser, 1991). Kekemeliğin ne zaman ortaya çıkacağından kesin olarak söz edilemeyeceği için kekeleyen bireyler kaygı halindedir. Sosyal ortamda kendilerini ifade etmekten kaçınma davranışı gösterdikleri için, benlik imajları zarar görebilir (Swan, 1993).

Çocukların dil gelişiminde ailelerin dil gelişimi ve konuşma bozuklukları üzerine bilgileri de önem arz etmektedir (Toğram & Maviş, 2009). Ailelerin konuşma yetisi ve kekemelik hakkındaki bilgi ve tutumları çocukları etkilemekte dolayısıyla kekemeliğin başlangıcı ve şiddetinde olumsuz etkiler görülmektedir (Rustin, 1995). Kekemeliğin ortaya çıktığı durumlarda her iki ebeveyn de kendi çocuklarının gelişim evresinde konuşma yetilerinin geride olduğunu düşünmekte ve ebeveynler kekemeliğe karşı bilimsel ve bilimsel olmayan yöntemlere başvurmakta, kekemeliğe karşı kaygı içinde birtakım çözüm yolları aramaktadırlar (Nonis, Unicomb & Hewat, 2021). Ebeveynler, kekeleyen çocuklara sahip olma söz konusu olunca kekemeliğe karşı aşırı olumsuz tepki verebilmektedir. Ailelerin çocuklarına karşı olumlu davranışlar göstermesi ile çocuklar daha pozitif algı taşımakta dolayısı ile terapi süreci olumlu etkilenmekte, kekemelik şiddetlerinde anlamlı ilerlemeler görülmektedir (Meyers, 1990). Kekemelikte doğrudan terapi yöntemlerinin yanında ailelerinde dahil olduğu yöntemler bu nedenle önem kazanmaktadır ve yapılan bazı çalışmalar dolaylı terapi yöntemlerinin de doğrudan terapi yöntemlerine kıyasla

benzer başarı oranları olduğunu göstermektedir (Sonneville-Koedoot, Stolk, Rietveld & Franken, 2015). Ebeveynlerin davranış ve tutumlarının gözlemlendiği ve birebir eğitim verildiği takdirde ailelerin kekemelik kaygılarının ve beraberinde yanlış tutumlarının azaldığı belirtilmektedir (Millard, Edwards & Cook, 2009). Ebeveynlerin kekemeliğe karşı bilinçli tutumları aynı zamanda mevcut durumun terapi sürecinde daha iyi yönetilmesini sağlamaktadır bu nedenle aileleri bilgilendirmek önemlidir (Abali, Beşikçi, Kinali & Tüzün, 2005). Ebeveynlerin dahil olduğu terapi yöntemlerinin etkililiği kanıtlanmıştır (Millard, Edwards & Cook, 2009). Ayrıca ebeveynlerin farkındalık düzeyleri ve tutumları üzerine yapılan çalışmaların etkili olduğu gözlemlenmiştir (Boyle, 2011). Kekeleyen bireylerin hisleri, duyguları ve çevrelerini algılamaları da çevresi ve ebeveynlerinden gelen tepkilere göre şekillenmektedir ve kekemeliği olan bireyler olumsuz durumlara maruz kaldığında yalnızlık duygusuna kapılabilmektedir (Akçay & Küçük, 2020). Kekemeliği olmayan bireyler ve kekemeliği olan bireyler arasında hissedilen duygular ve etrafa karşı olan algı durumu farklı olabilmektedir. Kekemeliğin çocukluk çağında başlaması ve kekemelik oranının en fazla çocukluk çağında görülmesi bu çocukların maruz kaldıkları tepkilerden nasıl etkilendiğini ve algılarının nasıl şekillendiğini anlamak adına önem arz etmektedir.

Çocukluk çağındaki kekeleyen bireylerin ebeveynleri tarafından bilinçsizce olumlu ya da olumsuz tutumlara maruz kalması, kekemeliği olan çocuklardaki algının negatif olmasına ve beraberinde birçok bilişsel ve davranışsal problemlere yol açabilmektedir. Kekemelik başlangıç döneminde kekeleyen çocuklara karşı gösterilen aile tutumları bu çocuklarda yaşam boyu etki göstermekte ve yaşamın her döneminde kekeleyen bireylerde travma olarak kalabilmekte, kekeleyen bireylerde özgüven eksikliği, sosyal ilişkilerde zayıflık ve daha birçok sorun ile kendini gösterebilmektedir. Kekelemeyen bireylerin ebeveyn algıları ise kekeleyen bireylere oranla daha olumlu olabilmektedir. Bu nedenle çocukluk çağında kekeleyen bireyler ile kekelemeyen bireylerin ebeveyn algılarının incelenmesi ebeveynlere yönelik kabul/red algılarının değerlendirilmesi ve karşılaştırılması önem arz etmektedir. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı kekemeliği olan ve olmayan ilkökul çocuklarının ebeveynlerine yönelik algılarının karşılaştırılmasıdır.

Bu bağlamda araştırma soruları;

1) İlkokul çağı çocuklarında bulunan kekemelik kendilerine yönelik anne/baba algısını ne düzeyde etkilemektedir?

2) Kekemeliği olan ilkokul çağı çocuklarının kekemelik sürecinde kendilerine yönelik anne ve baba tutumlarının davranışsal ve psikolojik açıdan algısı ne düzeydedir?

3) Kekemeliği olmayan ilkokul çağı çocuklarının kendilerine yönelik anne ve baba tutumlarının davranışsal ve psikolojik açıdan algısı ne düzeydedir?

4) Kekemeliği olan ve kekemeliği olmayan ilkokul çağı çocuklarının kendilerine yönelik anne ve baba tutumlarının davranışsal ve psikolojik açıdan algıları arasında ne gibi farklılıklar bulunmaktadır?

4. GENEL BİLGİLER

4.1. Kekemelik

Konuşma; bir kişinin bilinçli şekilde başlatma ve durdurma ile oluşan ve belirli bir düzende devam eden bir süreçtir ve bu sürece ses telleri, akciğerler, diyafram, dil ve ağız gibi çok sayıda yapı katılır (Korkmaz & Sart, 2020). Konuşma esnasında bazı bozukluklar görülebilir, onlardan bir tanesi de kekemeliktir (İbiloğlu, 2011). Konuşma esnasında ritim ve akıcılıkta oluşan bir bozukluk olarak nitelendirilebileceğimiz kekemelikte ses, hece ve sözcükleri ifade ederken uzatma, blok ve tekrarlama görülebilmektedir (Turan & Ege, 2000). Bloodstein ve Bernstein-Ratner (2008) kekemeliği konuşmanın akışında ya da ritminde kesinti ve tıkanıklıkların görüldüğü bir bozukluk olarak tanımlamaktadır. Guitar (2013), kekemeliği sık ve uzun süreli ses uzatmaları olarak açıklamış ve ses, hece ve kelime tekrarları ile birlikte sözel ifadeleri etkileyen sessiz bloklar şeklinde belirtmiştir. Konuşma esnasında bu belirtilere ikincil davranışlar da eşlik edebilir (Turan & Ege, 2000). Kekemelik, edinilmiş ve gelişimsel kekemelik olarak iki kısımdan oluşmaktadır. Edinilmiş kekemelik psikojenik ve nörojenik olmak üzere iki kısımdan oluşur ve gelişimsel kekemelik ise çocukluk çağında ortaya çıkmaktadır. Gelişimsel kekemelik diğerlerine oranla çok daha fazla görülmektedir (Borsel & Taillieu, 2001). Gelişimsel kekemelik, akıcılık üzerinde etkili olan nörobiyolojik bir problemdir (Ward, Connally, Pliatsikas, Bretherton-Furness & Watkins, 2015).

Amerikan Psikiyatri Birliği tanı kriterlerine (DSM-V) göre ise kekemelik çocuk ve yetişkinlik dönemi başlayan akıcılık bozukluğu olarak iki farklı gruba ayrılmıştır (American Psychiatric Association, 2013). Gelişimsel kekemelik tanımında ise; 1. Ses ve hece tekrarları, 2. Ünlü seslerin yanı sıra ünsüz seslerin de uzatılması, 3. Tamamlanmamış sözcükler (örn. sözcük içinde duraklama), 4. İşitilebilir ya da sessiz bloklar (konuşmada doldurulmuş ya da boş duraksamalar), 5. Dolaylı söylemler (zorlanılan sözcüklerden kaçınmak için sözcük değiştirme), 6. Aşırı fiziksel gerilimle üretilen sözcükler, 7. Tek heceli tam sözcük tekrarları (örn. “Ben-ben-ben-ben onu gördüm”) maddeleri yer almaktadır.

Amerikan Konuşma, Dil ve İşitme Derneği (ASHA) kekemeliği; konuşma esnasında hız ve ritimde düzensizlik, ses hece ve kelime düzeyinde tekrarlamalar,

konuşma esnasında sessiz şekilde görülen bloklar ile ses uzatmaları şeklinde görülen ve bununla beraber ikincil davranışlarında görülebildiği bozukluk olarak açıklamıştır (ASHA, 2022).

4.2. Kekemeliğin Başlangıcı, Gelişimi ve Yaygınlığı

Toplumda gelişimsel dönemde ve okul çağı öncesi olan çocukların %5 i gelişimsel kekemelikten etkilenmektedir (Yairi & Ambrose, 1999). Gelişimsel kekemelikte farklı incelemelerde bulunulmuştur ve benzer sonuçlar çıkmaktadır. Bu çalışmalarda Yairi ve Ambrose (1999) kekeleyenlerin %65'inin 30 aydan önce %85'inin ise 42 aydan önce kekelemeye başladığını belirtmiştir, Mansson (2000) ortalama kekemelik başlama yaşını 33 ay belirtmiştir. Diğer bir çalışma ise kekemeliğin ilerleyen yaşlarda toplumdaki oranı %1 olarak nitelendirilmiştir (Bloodstein, 1995). Kekemeliği olan bu çocukların %70-80 civarının kendiliğinden kekemeliklerinin geçtiği görülmektedir (Bloodstein & Bernstein-Ratner, 2008).

Bloodstein ve Bernstein-Ratner (2008) her yüz kişiden beşinin hayatlarının bir noktasında kekelediğini belirtmektedir. 12.131 kişiyle telefon görüşmesi yoluyla yapılan bir çalışmada kekemelik yaygınlığının %0,72 olduğu ve erkeklerde kadınlara göre en az %50 daha sık görüldüğü saptanmıştır. Ayrıca bu çalışmada %2,2'lik bir kekemelik oranı bulunmuştur (Craig, Hancock, Tran, Craig & Peters, 2002). Mansson (2000) tarafından yapılan boylamsal bir çalışmada, kekemeliğin kendiliğinden düzelmesi oranının %71,4 ve kekemeliğin kronikleşme oranının ise %28,6 olduğunu tespit etmişlerdir.

Guitar (2013) ise pozitif yönde bir aile öyküsü, bireyin cinsiyetinin erkek olması, kekemelik oluştuktan bir sene geçmesine rağmen herhangi bir azalma ya da kaybolma olmaması ve devam etmesi, tekrarlarla beraber uzatma ve blokların da konuşma esnasında görülmesi kekemeliğin kronikleşmesine zemin hazırlamakta olduğunu belirtir. Kekemeliğin kronikleşmesi herkes için geçerli değildir ancak süre uzadıkça kronikleşme ihtimali artar. Genel olarak kekemeliğin ortadan kalkmasında en büyük oran kekemeliğin başlangıcından itibaren geçen ilk otuz aydır. İlk otuz ay geçtikten sonra kekemeliğin azalması ivmesi düşmeye başlar (Smith & Weber, 2017). Bu süreçten sonra kekemeliğin geçme oranı %10'u aşmaz (Reilly, ve diğerleri, 2013).

4.3. Kekemeliğin Nedenleri

Araştırmacıların yaygın görüşü kekemeliğin ortaya çıkmasının tek bir faktöre bağlanamayacağı, kekemeliğin daha komplike olduğu ve birçok nedenin bir araya gelerek oluştuğu görüşündedir (Smith & Weber, 2017). Kekemeliğin oluşmasına katkı sağlayan etkenlerden bazıları erken dönemde kekemeliğin ortaya çıkması, genetik yatkınlık, nöroanatomik ve nörofizyolojik özellikler, bireyin kekeleme potansiyelini artırmaktadır (Beal, Gracco, Brettschneider, Kroll & Luc, 2013).

4.3.1. Genetik kuram

Kekemeliği olan bireyler ve aileleri üzerinde yapılan çalışmalara bakacak olursak, birinci derece akrabalarda kekemelik prevalansının yüksek olması ve ikiz çalışmalarında genetik geçişin varlığı görülmektedir (Atasoy & Şenol, 1998; Ella, Saleh, Habil, Sawy & Assal, 2015). Yairi'nin (1993) küçük çocuklar üzerinde yaptığı araştırmaya göre, aile öyküsü olan çocuklarda kekemelik oranı hiç olmayan çocuklara göre kekemeliğinin kendiliğinden geçme oranı daha düşüktür. Felsenfield ve arkadaşları (2000), kekemelik nedeninin %39-%86 genetik faktörlerden kaynaklandığını bulmuştur. Genetik geçişlilik ile ilgili yapılan çalışmalara göre bazı kromozomların sorumlu olabileceğinden bahsedilse de (Drayna & Kang, 2011; Frigerio-Domingues & Drayna, 2017) kekemeliğin nedeninin yalnız başına bir genin sorumlu olabileceğine dair kesin bir kanıt bulunmamaktadır.

4.3.2. Serebral dominans kuram

Orton (1927) ve Travis (1931) tarafından kekemeliği olanların çoğunun solak olduğu halde ailelerinin müdahalesi ile sağ el kullanmaya mecbur bırakıldıkları gözlemlenmiştir (Gerçek, 2018). Kurama göre bu zorlama ile her iki beyin yarım kürelerinin konuşmadan sorumlu olmasına engel olmaktadır. Bunun neticesinde ise nöromotor düzenlemede problemlerin oluştuğu ve kekemeliğin ortaya çıktığı savunulmaktadır (Riper & Emerick, 1990). Özellikle beyin görüntüleme çalışmaları ile kekemeliği olan bireylerin konuşmaları esnasında “serebral fonksiyonel lateralizasyonda” azalmanın olduğu, konuşma ve dil işleme ile bağlantılı kısımda (sol yarım küre- superior temporal gyrus) ve konuşma üretimi (rolandic operculum) ile alakalı olan kısımlarda anormalliklerin olduğu görülmüştür (Milo, ve diğerleri, 2016). Kekemeliği olan bireylerin beyinlerindeki yapısal farklılıkları inceleyen

araştırmaların sonuçlarına bakıldığında üç ortak noktanın varlığından söz edilir. Bunlar; kekemeliği olan bireylerin hemisferlerinin birbirleri ile baskın olmadığı, beyaz cevher yolakları arasında atipikliğin olduğu, atipik sulkal örüntüler ile perisylvian kortikal katlantılara daha fazla rastlandığı şeklinde sıralanmıştır (Ingham, Matthew, Janis & Peter, 2007).

4.3.3. Diagnozojenik-Semantojenik kuram

Kuramın temelleri 1930'lu yıllarda Wendell Johnson tarafından atılmıştır. Kuram, kekemeliğin bireyin konuşmasındaki bir özellik olmadığını ve kekemeliği bir algı ve tutum sorunu olarak ele alınmasının gerekliliği üzerine durmuştur. Özellikle erken dönemde akıcısızlık belirtileri gösteren çocukların ebeveynleri çocuklarına karşı olumsuz tutum sergilediklerinde çocuklarda kaygı oluşturabilmektedirler. Bu durum zamanla kısır bir döngüye dönüşür ve çocuğun normal konuşma anında ya da akıcısızlık yapmak istemediğinde bile çocuklar bir kaçınma tutumu sergileyebilmektedirler. Bu kaçınmaya, çabalama davranışı da eklendiği vakit kekemelik oluşur. Kuram kekemeliğin nedenini; akıcısızlıktan kaçınma amacıyla sergilenen davranışların bütünü olarak görmektedir (Guitar, 2013).

4.3.4. Nörotik kuram

Psikolojik bakış açısı, temelde Sigmund Freud'un psikanaliz kuramına göre şekillenmiştir. Kuram, kekemeliği olan bireylerin kişilik bozukluğuna sahip olduğunu açıklamıştır. Kekemelik; dış işlevli paradokslardan kaynaklı derin ve aynı zamanda kompleks psişik gereksinimleri karşılamaya çalışmanın bir belirtisi olarak sergilenmiş bir durumdur (Lewis, 1997).

4.3.5. Öğrenme kuramı

Koşullanma süreci kekemeliğin başlangıç ve gelişmesi anında etkindir. Klasik koşullanma teorisine göre; kekeleyen birey konuşmayı çoğunlukla korkular, kaygılar ve olumsuz duygu durumlarıyla eşleştirir. Konuşma güçlükleri kaygı durumlarını arttırmakta ve konuşma esnasında kesintiler meydana getirmektedir (Miller & Watson, 1992). Kekemeliği olan birey konuşmanın zorluklarına dair inanç geliştirmekte, konuşmaya dair başarısızlığı içselleştirmektedir. Diğer yandan bu durumlardan kaçınırken de kekemeliği yaşamaktadır. Kişi konuşma esnasında korku yaşarken başarısızlığı deneyimler ve kekemelik meydana gelir (Bloodstein, 1972).

4.3.6. Çok faktörlü modeller

Çok faktörlü modellerin çoğunlukla dile vurgu yaptıkları söylenebilir. Starkweather (1987) çocukların akıcı konuşma kapasitelerinin gelişim göstermediğinde, çevrenin çocuklardan akıcı konuşma talepleri olduğunda bu durumun çocukların kapasitelerini aştığını ve dolayısıyla kekemeliğin ortaya çıktığını vurgulamıştır. De Nil (1999) ve Smith (1999) ise kekemeliğin konuşmanın fizyolojik süreçlerdeki yetersizliklerin duygusal, öğrenme ve sosyal faktörlerle etkileşime girmesi sonucunda ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Bu süreçten sonra ortaya çıkan kekemeliği ise bir yan ürün olarak nitelemişlerdir. Kekemelik nedenine dair ortaya atılan birçok varsayımın sonunda kekemelik durumunun genetik faktörlerle beraber fizyolojik, çevresel, psikolojik, öğrenilmiş ve nörolojik faktörleri içeren çok bileşenli bir etiolojiye sahip olduğu kabul edilmektedir (Onslow, 2004).

4.4. Kekemelik ve Aile ile Çocuk Etkileşimi

Çocukta görülen kekemelik sürecini ilk fark eden ve gelişimini yakından takip eden ebeveynlerdir. Bu nedenle ebeveynlerin tutumları, kekemeliğe karşı davranışları önem arz etmektedir. Ebeveynler kekemelik sürecinde çocuklara destek olabilmekle beraber yanlış tutumlarda da bulunabilmektedirler (Yaruss & Quesal, 2006). Bu konuda kekemeliğin çocuğun ağzında değil, ebeveynin kulaklarında başladığını belirten Johnson (1961), kekemeliğin aile için anlamının algı ile ne kadar bağlantılı olduğunu bizlere açıklamıştır.

Ebeveynlerin tutumları da kekemelik şiddetinin azalmasında etkili olabilmektedir (Bugay, 1990). Çocukları ile iletişim becerileri iyi olan ailelerde çocuktaki konuşma yetileri de olumlu yönde etkilenmektedir (Schulez & Johannsen, 1991). Kekemelik terapilerinde aile ile çocuğun etkileşimi üzerine çalışmalar yapılmış ve ebeveyn etkileşiminin önemli olduğu belirlenmiştir (Kelman & Nicholas, 2017). Kekemelik sonrası durumdan etkilenen anne-baba birtakım çözüm yolları aramakta ve kekemeliğe karşı kendi bilgileri ile hareket etmekte, çevredeki tanıdıklarının yönlendirmesi ya da bir uzman desteği ile tutum sergilemektedirler (Abalı, Beşikçi, Kınalı & Tüzün, 2003). Kekemelik teşhisi ile birlikte ebeveynlerin çocuklarına karşı olumsuz tutum sergilediği belirtilmiştir (Mielke, 1993). Kekeleyen çocukların ebeveynlerinin, kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerine kıyasla

daha öfkeli, sınırlı ve günlük yaşamda daha titiz, disipline edici, oldukları belirtilmiştir (Moncur, 1952).

4.5. Kekemeliği Olan Bireylerde Psikolojik Etkiler

Ebeveyn algı ve tutumu karşısında kekemeliği olan çocuklar daha olumsuz psikolojik belirtiler gösterebilmektedir (Aybay, 2009). Kekemeliği bulunan bireyler sosyal ilişkilerinde daha sessiz, içe kapalı, utangaç ve kaygı düzeyi yüksek olarak görülmektedir (Rustin & Purser, 1991; Craig, 1990). Kekeleyen çocuk ve ergenlerin akıcı konuşan akranlarına göre konuşmaktan kaçındıkları, daha çok duygusal, davranışsal ve bilişsel tepkiler verdikleri ve yaşam kalitelerinin daha düşük olduğu bulunmuştur (Yaruss, Beilby & Brynes, 2012). Kekemeliği ihtiyaç ve hedeflerine ulaşmada engel olarak görmeyen bireylerin yaşam standartlarının iyi düzeyde olduğu söylenebilir ancak engel olarak görenlerin ise benzer standartlara sahip olduğu söylenemez (Green, 2009). Ayrıca yapılan çalışmalarda bu kişilerin özgüven eksikliği olmakla birlikte bir eylem durumunda akranlarına oranla yetişkin onayına daha çok ihtiyaç duymaktadırlar (Meyers & Freeman, 1985a). Birçok araştırmacı kekeleyen bireylerin kekemeliklerine bağlı olarak çaresizlik, kaygı, öfke, utanç, suçluluk duygularını yaşadığını bildirmiştir (Bennett, 2006; Corcoran & Stewart, 1998).

4.6.Ebeveyn Kabul Red Teorisi

Ebeveyn Kabul/Red Kuramı (Parental Acceptance and Rejection Theory-PART), 1960 yıllarından itibaren Rold Rohner tarafından ileri sürülerek o dönemden itibaren gelişim sürecinde olan bir teoridir. 2000’li yıllara kadar sadece ebeveyn-çocuk ilişkisi değil eşler ya da kardeşler gibi kişilerarası ilişkileri incelemeye başlayan teori, farklı bireylerin birbirleri ile etkileşimini ele almaya başlamış ve sonra 2014 yılında ‘Kişilerarası Kabul/Red Teorisi’ olarak adlandırılmaya başlanmıştır (Rohner, 2016). Bu çalışmada kuramda anne-baba ve çocuk ilişkileri ele alınacağı için ‘Ebeveyn Kabul/Red Teorisi (EKAR)’ olarak ifade edilecektir. Rohner, 1975’te kuramı detaylı şekilde açıkladı ve o tarihten itibaren evrensel bir düşünce yapısı ile çalışmalarına devam etti. Sadece özerk bir toplumda ya da sadece belirli kişiler ile değil tüm insanların birbirleri ile ilişkilerini ele alan

kültürler arası genel ilkeleri benimseyerek literatüre katkı sağladı (Khaleque & Rohner, 2002; Rohner, 2004).

Teoride anne-babanın çocuklarına karşı tutumları ile çocukların anne-babalarına karşı algı biçimleri, oluşan sonuçlar ve bağlantılı durumlar açıklanmakta ayrıca bu teori sosyal hayatın dinamiklerini inceleyerek araştırmalar gerçekleştirilen bir kuramdır (Rohner, 2004).

4.6.1. Ebeveynliğin sıcaklık boyutu

Her çocuk doğduğu andan itibaren hayatının belirli bir dönemine kadar bazı öz-bakım ihtiyaçlarının karşılanmasına, sevgiye ve korunmaya ihtiyaç duymaktadır (Rohner & Britner, 2002). Çocukların temel ihtiyaçları karşılandıkça ebeveynliğin ‘Sıcaklık Boyutu’ şeklinde belirttiğimiz uzantıda sıcaklık, sevgi, saygı, güven oluşacak ve ebeveyn kabullenici bir tutum sergileyecek ya da ihtiyaçların karşılanmadığı hatta ruhsal ve fiziksel açıdan zarar verebilecek durumların yaşandığı durumlar oluşarak ebeveynin reddedici tutumu ön plana çıkacaktır (Rohner, 1986; Özyavru, 2008). Bu noktada Rohner (1986) zihinsel tasarım kavramının önemine vurgu yapmaktadır. Davranış ve tutumlara göre zihinsel tasarım sıcaklık boyutu üzerinde iki uca da yönelebilmektedir. Tüm insanlar bu iki uca da az ya da çok gidebilmektedir ve çocukluk çağında kabul-red deneyimlemişlerdir (Ali, Khatun, Khaleque & Rohner, 2019).

Rohner (2005) kabulün fiziksel ve sözel olarak iki farklı şekilde olabileceğini belirtir. Fiziksel kabul; gülümseme, sarılmak, öpmek gibi davranışlardır. Sözel kabul; olumlu konuşmalar yapmak, samimi bir sohbet, beraber şarkı söylemek, masal anlatmak vb. davranışlar diyebiliriz. Soğukluk, agresyon, ihmal ve ayrışmamış reddedici davranışlar reddedilme içerisinde yer almaktadır (Ali, Khatun, Khaleque & Rohner, 2019). Öfke ve kin gibi duygular ile hareket edilmesi agresyon olarak nitelendirilir. Agresyon durumunda kişi kendine ya da başkasına zarar verme niyeti taşır (Rohner, 2005). Reddedilme davranışlarından diğeri ayrışmamış red ise çocuğun bağlanma figürü tarafından dışlandığını göstermektedir gözle görülür bir red yoktur ama çocuk algısı bu şekildedir (Khaleque & Rohner, 2012).

4.6.2. Ebeveynliğin kontrol boyutu

EKAR teorisini incelediğimizde diğer bir boyutu olan kontrol boyutu, sıcaklık boyutunda olduğu gibi iki uçtan oluşur. Bir uçta izin verici diğerinde ise kısıtlayıcı kavramlar yer alır. Uçlara doğru gidildikçe aşırılık artar ve aşırı izin verici ve aşırı kısıtlayıcı kavramları oluşur. Bu iki ucun arasında bir bölgede bireyler bulunabilmektedir (Pettengill & Rohner, 1985).

Kontrol boyutu ile ebeveynlerin tutum ve davranışlarını ne ölçüde kısıtladığı ya da bu tutum ve davranışları kendi istediği şekilde yönlendirmek adına uygulamış oldukları yöntemler incelenmektedir. Bu yöntemler vurma, alay, argo konuşma gibi sözel ya da fiziksel olabilmektedir. Ebeveyn bunları çocuğu belirli bir kalıba sokmak adına yapabilmektedir. Elbette bu yöntemler çocukta bazı tecrübe edinme, kendi karar verme ve özgüven gibi durumları etkileyebilmektedir (Rohner & Rohner, 1981).

4.7. Ekar Alt Kuramları

EKAR teorisi içerisinde bulunan alt kuramlar kişilik alt kuramı, baş etme ile sosyo-kültürel alanlar olmak üzere üç gruptan oluşur (Khaleque & Rohner, 2002; Rohner, 2004). Farklı altkuramlar için de ayrı ayrı sorular sorulmaktadır.

4.7.1. Kişilik alt kuramı

Hem çocukluk hem de yetişkinlik döneminde bireyin anne ve baba kabul/red algısının o bireyin psikolojik ve sosyal açıdan kişiliğini nasıl etkilediğini belirlemeye çalışmaktadır. Kişilerin yaşamları boyunca bilişsel özellikleri ve davranışsal özellikleri kişilik kavramını oluşturur. Kişilik oluşmasında bireylerin çevre ve genetik faktörlerin etkili olduğu belirtilmekte ve en önemli çevresel faktörün ise aile olduğu söylenmektedir (Rohner, 2004). Ebeveynlerin sevgi ve şefkat göstermesi, onlara karşı koruyucu davranışlarda bulunması ile birlikte sosyal benlik algısı yüksek, pozitif ve iletişim becerileri gelişmiş bireyler ortaya çıkaracaktır. Reddedici davranışlara maruz kalan birey ise daha endişeli ve zayıf öz yeterlilik ve çeşitli negatif psikolojik durumlara girebilmektedir (Khaleque & Rohner, 2002). Kişilik alt kuramına göre çocuk, ebeveynleri tarafından kabullenici davranışlar gördüyse o çocuk psikolojik olarak daha iyi durumda olmakta ve bu ilerleyen hayatına da yansımaktadır ancak reddedici tutumlara maruz kalmış bir çocuk sağlıklı ilişki

kuramama, güven ve bağlanma problemleri ile yaşamaya devam edecektir. Bu alt kuram çocukluk döneminde maruz kalınan durumların ileriki hayatlarında da bireyler üzerindeki etkisini araştırmaktadır (Rohner, 2004). Bu araştırma ve durumu değerlendirme için temel olarak iki majör soru sormaktadır (Rohner & Britner, 2002). Bunlar;

- Bireylerin anne-baba ya da bakım verenler tarafından kabul ya da reddinin bu bireyler üzerindeki etkisi kültürel farklılık gösterir mi?

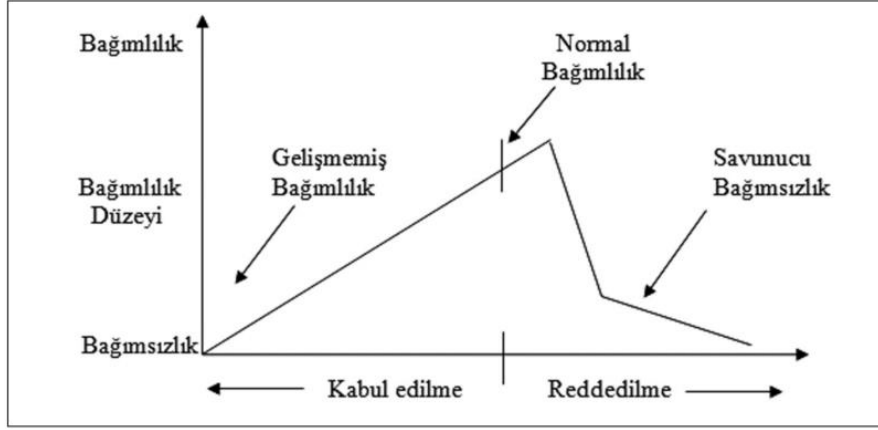
- Anne-baba tarafından kabul-ret algısının birey üzerindeki sonuçları ileri dönemlerde de devam eder mi?

Kişilik alt kuramı içerisinde olumsuz ebeveyn davranışları ile karşılaşılması bireyin depresyona girmesi, birtakım olumsuz dürtüsel hareketler göstermesi ve olumsuz benlik algısı olmasına yol açmaktadır ve bu durum karşısında bireyde utanç duygusunun ağır basmasına yol açmakta dolayısı ile bireylerin olumsuz düşüncelere sahip olmasına neden olmaktadır (Rohner & Britner, 2002; Schore, 1998). Bu kişilerde kendilerinin sevilmedikleri algısı oldukça derinden yaşanmakta ve kişiler üzüntü ile beraber bunalım, hayal kırıklığı gibi durumlara elverişlilik görülür. Olumsuz zihin yapısı ile kendini toplumdan ayrı itilmiş ya da topluma düşman olarak zihinsel temsil kavramları oluşturur (Rohner, Khaleque & Cournoyer, 2005). Reddedici tutum ve davranışlara maruz kalan birey farklı kişilik özellikleri gösterir ve bunu yedi farklı boyuta ayırmıştır (Rohner, 1986). Bunlar; (i) bağımlılık ve savunucu bağımsızlık, (ii) duygusal duyarsızlık, (iii) düşmanlık ve saldırganlık, (iv) olumsuz özyeterlilik, (v) olumsuz özyeterlilik, (vi) duygusal tutarsızlık, (vii) olumsuz dünya görüşü şeklinde sıralanmaktadır. Yedi farklı boyut detaylı şekilde incelenecektir.

4.7.1.1. Bağımlılık ve savunucu bağımsızlık

EKAR teorisine göre bağımlılık, bireylerin değer verdikleri şahıslar tarafından olumlu tepki alma gereksinimleri olarak açıklanmıştır. Bireyler özellikle çocukluk çağında anne ve babalarına karşı olumlu tepki alma ihtiyacı hissederler ve bu yeteri kadar karşılanmazsa kendilerini daha kaygılı ve özgüvensiz hissederler. Çocuklar ebeveynlerinden reddedici tutumlara maruz kaldıklarında bu hisleri azaltmak için olumlu tepki teşebbüslerine başvurumaktadırlar. Bu olumlu geribildirim için yapılan

davranışlar bağımlı davranış olarak nitelendirilmektedir (Rohner, 2004). Çocuklar anne-babalarına karşı reddedici tutum sezdiklerinde stres, kaygı, özgüvensizlik hissederler ve ağlama, fiziksel ve duygusal yakınlık arama, ilgi isteme davranışları gösterir (Rohner, 1986). Bireyler olumlu tepki ihtiyacı karşılandıkça bağımsız, bu ihtiyaç arttıkça bağımlı kişilik özelliği göstermektedir. Savunmacı bağımsızlık ise bireyin bir tür savunma mekanizmasıdır. Bireyler olumlu tepki almak için teşebbüslerde bulunur. Teşebbüsler her sonuçsuz kaldığında tekrarlanır veya şekil değiştirerek tekrar bir teşebbüste bulunulur ancak bireyler için her sonuçsuz teşebbüs onları kıracaktır ve bireyler reddin oluşturduğu kırımlardan kendisini korumaya çalışacaklardır. Grafik üzerinde çocuk-ebeveyn ve aradaki bağ ilişkisi gösterilmektedir (Rohner, Khaleque & Cournoyer, 2012).

Şekil 4. 1. Ebeveyn Kabul Reddi İle Bağımlılık/Savunucu Bağımsızlık Arasındaki İlişki

Kaynak: (Özen & Olgaç, 2019, s. 25)

Grafikte bireylerin bağımlılık düzeyi gösterilmektedir. Ebeveynlerin aşırı reddi sonucu savunmacı bağımsızlık görülebileceği gibi ebeveynlerin çocuklarına karşı aşırı sıcaklık göstermesi de sağlıklı bir bağımlılık oluşturmaktadır. Bu sağlıklı bağımsızlığa Rohner, immatür bağımlılık demiştir. Boğucu sevgi olarak da belirtilen immatür bağımlılıkta anne-baba aşırı müdahaleci, aşırı korumacı ve sıcaklık gösteren tavırları ile çocukta bağımlılığı artırır bunun orantısız şekilde olması çocuk gelişiminde problem oluşturmaktadır.

4.7.1.2. Duygusal duyarsızlık

Duygusal olarak duyarlı kişiler duygularını ifade etmede başarılı kişiler olarak belirtilmektedir. Bu bireyler etrafi ile duygu paylaşımında bulunmakta problem yaşamaz, çevresi ile olumlu etkileşimde bulunur, sosyal olarak güvenli ilişkiler yürütür. İnsanlara karşı sevgi gösterme ve kendilerine karşı olan sevgi gösterilerini de olumlu şekilde karşılar (Varan, 2005). Duygusal olarak duyarsız kişiler ise sosyal ortamda kendilerini ifade etme ve duygularını karşı tarafa açıkça ve doğru şekilde aktarma da problem yaşamaktadırlar, sosyal olarak pozitif görünseler de ilişkiler derinleştikçe iletişimde başarısızlık göstermeye başlarlar (Varan, 2005; Direktör & Nuri, 2016). EKAR teorisine göre bireylerin çevresine karşı tepkisiz davranmaları, duygusal olarak duyarsız tutum sergilemelerinin sebebi, o kişilerin reddedilme davranışlarından dolayı olmaktadır. Reddedilme davranışlarına maruz kalan çocuk ve yetişkinler, kendilerini reddedilmenin verdiği acıdan korumak adına dış dünyaya duygusal olarak kapatırlar (Rohner, 2004). Bazı bireylerde aşırılıklar görülebilmektedir. Ayrıca olumlu tepki ihtiyacı inkar edilmesi ile apati ya da duygusal küntlük görülebilmektedir (Bıçk1, 2020).

4.7.1.3. Düşmanlık ve saldırganlık

Rohner düşmanlık ve saldırganlık boyutunu, bireyin içinde bulundurduğu öfke ve kını dışa vurması, kendine ya da çevresine kızma şeklinde ifade etmiştir. Saldırganlık fiziksel, sözel ve sembolik olabilmektedir. Rohner aktif saldırganlıkta bireylerin doğrudan saldırıda bulunduğunu pasif saldırganlıkta ise daha çok restleşme, küsme, susma ve geri dönüt vermeme şeklinde davranışlarda bulunduğunu belirtmiştir. EKAR teorisinde bu saldırganlık davranışlarının yine çocukların ebeveynleri tarafından reddedilme biçimlerinin saldırgan tavırda olması nedeni olduğu belirtilir (Rohner, 1986).

4.7.1.4. Olumsuz özsaygı

Özsaygı bir kişinin kendisine karşı saygısını kendine verdiği değeri belirtir. Özsaygısı yüksek kişilerde yani olumlu özsaygıda birey kendini sever, kendisi ile barışıktır, kişi kendine değer verir ve etrafında olumlu tepki aldığını düşünür. Özsaygısı düşük olan yani olumsuz özsaygı da ise birey kendini değersiz görür ve kendisine bir saygısı yoktur. Kişi çevresine göre kendisini daha alt sınıf olarak

düşünür ve yetersizlik duygusu hakimdir (Rohner, 1989). Sembolik etkileşim kavramı bireylerin çocukluk yaşından itibaren etkileşimde bulunduğu, düşüncelerinin şekil aldığı ve davranışlarının belirlendiği anne-baba ve çocuk etkileşiminin üzerine durmuştur ve bireylerin düşünce sistemlerinin ebeveynlerinin ve kendisine yakın olan çevresinin bakış açılarına göre şekil aldığını belirtir (Arseven, 1986; Şenol, 2020). Dolayısı ile reddedilmiş çocuklarda aslında değersiz oldukları ve sevimli hak etmedikleri düşüncesi oluşur.

4.7.1.5. Olumsuz öz yeterlik

Bireyin ileride karşılaşacağı durumları yönetebilmek adına gereksinim duyduğu davranış şekilleri planlama ve planlarını gerçekleştirdiği konusunda kendi bilgi ve becerilerine olan inancına özyeterlilik denilir (Bandura, 1977). Öz yeterlilik kuramında insanların kendilerini yeterli hissettikleri konularda başarılı olma olasılıkları daha yüksek, kendilerini yetersiz hissettikleri konularda ise başarı olasılıkları daha düşük olduğu ilkesini benimsemektedir (Arseven, 1986). EKAR teorisine göre insanların öz yeterliliğinin yüksek düzeyde olması bireyleri daha özgüvenli, cesaretli ve benlik saygısı yüksek yapmaktadır. Bu insanlar yeniliklere daha açık, sosyal ilişkilerinde iletişim becerileri daha yüksek ve psikolojik açıdan daha pozitifler. Öz yeterliliği düşük bireyler ise kendilerine olan inancı az, düşük benlik saygısı görülen, sorunlarla mücadele ve baş etme de kendisine karşı özgüveni düşük bireylerden oluşmaktadır (Rohner, 1986). Sosyal etkileşim ve olumsuz öz yeterlilik kavramlarında da ifade edildiği gibi çocuk ve yetişkinler ebeveynlerinden ve yakın çevresinden gördüğü reddedici tutum ve davranışlara karşı olumsuz bilişsel yapıya sahip olmaktadır. Kendisine karşı olumsuz düşüncelere sahip olan birey kendisini çevresinin düşüncelerine paralel olarak düşünmekte ve bu düşünceleri de davranışlarına yansımaktadır, etrafında çıkan zorluklara karşı yetersiz duygusuyla davrandığı için sosyal ilişkileri, iş hayatı ve kendisi ile kısaca bütüncül olarak hayatındaki her şey derinden etkilenmektedir.

4.7.1.6. Duygusal tutarsızlık

Nörotisizm olarak da ifade edilen duygusal tutarsızlık, bireyin yaşadığı kaygı, stres, kızgınlık, öfke ve bunlarla birlikte düşünmeden hareket etme ile güvensizlik ve depresyonu ifade etmektedir. Duygusal olarak tutarsız kişiler genelde endişeli,

korumacı, özgüveni düşük gergin tavırlar sergilemektedir (Mete, 2006). Duygusal tutarlılık kavramı ise bireylerin stresle ve engellerle mücadelesinde soğukkanlı, özgüvenli tutum ve davranışlarını ifade eder. Sosyal iletişimlerini daha iyidir ve etrafa karşı daha olumlu hareket eder (Bıçkı, 2020).

Rohner (2004) ise bu durumu reddedilen bireylerin duygusal anlamda sürekli olumsuz hisler barındırması sonucunda kişinin yetilerinin zayıfladığını bu durumda duygusal olarak tutarsızlık ve zayıflık doğurduğunu ifade ederek belirtmiştir. Ebeveynler çocuklarına karşı reddedici tutum ve davranışta buldukları zaman çocuklarda özgüvensizlikle beraber duygusal olarak üzüntü oluşmakta, yetersizlik hissi ile beraber duygusal anlamda kendini suçlama ve duygusal patlama olayları yaşanmaktadır.

4.7.1.7. Olumsuz dünya görüşü

Dünya görüşü, bütünsel olarak kişi algılarına ve davranışlarına şekil veren felsefi varsayım, değer ve kurallar olarak açıklanmaktadır ve pozitif dünya görüşü ile negatif dünya görüşü bireylerin düşüncelerini dolayısı ile hayata karşı davranışlarını etkilemektedir (Erarslan, 2014). Rohner ise EKAR teorisinde olumlu dünya görüşüne sahip bireylerin hayata karşı olumlu, mutlu ve barışçıl algılamaları olduğu tam tersi olumsuz dünya görüşü olanların ise hayatı tehdit ve kötülüklerle sarılı bir yer olduğu düşüncesinde olduklarını ifade etmiştir (Rohner, 2005). Olumsuz dünya görüşünün temelinde yine bireylerin anne-baba ve çevrelerinin kendilerine karşı reddedici tutumları yer aldığı anlaşılmaktadır. Bireylerin reddedici davranışlara maruz kaldıkça kendilerine olan inançları azalmaktadır ve bu bireyler çevrelerinden zarar göreceği gibi bir korku sarmalına kapılmakta ve çarpık zihinsel temsiller oluşturmaktadır.

4.7.2. Baş etme alt kuramı

Baş etme alt kuramı ise bireylerin maruz kaldığı reddedilme durumu ile nasıl başa çıktıklarını incelemektedir. Bireyler anne-babaları ile ya da bakımverenleri ile farklı şekilde iletişime girebilmektedir. Bazı ailelerde iletişim pozitif ve kabullenici yönde iken bazı ailelerde reddedici davranışlar görülebilmektedir. Bireyler bu reddedici davranışlara maruz kaldıklarında çocukluk döneminde ve yetişkinlik dönemlerinde derinden etkilenebilmektedirler. İnsanlar bu reddedici davranışların üstesinden gelememekte ya da üstesinden gelebilmek için farklı yöntemlere

başvurmakta ve farklı duygu durumlarına bürünebilmektedirler. Ebeveynlerinin olumsuz tutumları ile baş edebilenler ve baş edemeyenler bulunmaktadır. Baş etme alt kuramında baş eden bireyler afektif ve enstrümental baş edenler olarak iki kısma ayrılır. Maruz kaldığı redde rağmen mental olarak sağlıklı olanlar afektif baş edenler, anne-baba reddi ile psikolojik olarak etkilenmiş olmasına rağmen hayatının diğer kısımlarına bu durumu yansıtmadan devam edenler ise enstrümental baş edenler olarak belirtilmektedir. Baş edenler haricinde ise diğer bireyler kendilerine karşı olumsuz tutum ve davranışlarda kendisinin yapabileceği bir şey olmadığına ve maruz kaldığı bu yaşamın bir kader olduğuna inanırlar (Rohner ve ark., 2009).

Baş etme alt kuramının temel sorusu ise ebeveyn reddine maruz kalan bazı çocuklar bu negatif tutumlara karşı nasıl başarılı şekilde başa çıkabilmektedir? Teoride bireylerin kendilerine karşı oluşan davranışlara nasıl uyum gösterdikleri incelenmektedir. Başa çıkabilenler genel itibari ile bakımverenleri, anne-babaları tarafından olumsuz tutum ve davranışlara maruz kalsa da öz kararlılık ve kişisel bağlantı kurabilme yetileri ile hayatlarında bu psikolojik durumun üstesinden gelebilmektedirler (Rohner, Khaleque & Cournoyer, 2012; Rohner, Khaleque & Cournoyer, 2005). Ayrıca başa çıkma sürecinde bu kişilerin çevresel destek fırsatlarını da etkili şekilde değerlendirdiği belirtilmektedir (Sanatı, 2019). Bazı bireyler yaşanan reddedilme durumlarında hayata karşı mücadelelerinde baş etme yetilerini yeterli düzeyde kazanamamaktadırlar. Bu kişilerin ruhsal açıdan bir destek alması ve hayat kalitelerini iyileştirme adına yönlendirilmeleri gerekebilmektedir.

4.7.3. Sosyokültürel alan alt kuramı

Sosyokültürel alan alt teorisinde ise ebeveyn kabul-reddi durumu ile ilgili sebep, sonuç ve ikisi arasındaki farklı ilişkiler incelenmektedir. Birey anne-babasından gördüğü tutum ve davranış karşısında etkilenmekte ve bu durum çocukluktan yetişkinliğe kadar bireyin düşünce ve davranışlarını etkileyebilmekte, kişiliğine yön verebilmektedir. Bununla beraber sadece anne-baba değil bireyin çevresi ve o toplumun genel dinamik yapısı da çocuklar üzerinde etkilidir. Aileler farklı toplumlarda farklı dinamik özelliklere ve sosyal iletişim yapılarına sahiptir. Toplum aile yapısını etkileyebildiğinden dolayı farklı kültürlerde aileler farklı kabul ya da reddedici davranışlara yönelebilmektedir. Ayrıca farklı sosyokültürel toplumlar

çocukları kabullenici ve destekleyici yapı da olabilmekte bu durum çocuğun ya da yetişkin bireyin baş etme özelliklerine olumlu ya da reddedici toplum içerisinde ise olumsuz etki etkilemektedir (Öngider, 2006). Sosyokültürel alt kuramı temel soruları ise (Rohner, 2004);

- Ebeveynler çocuklarına karşı sevgi ve şefkatle ya da ihmalkar, şiddet ve baskı ile yaklaşabilmektedir. Bu farklılığın temel sebebi nedir?

- Ebeveynlerin kabul-reddi davranışları mensup oldukları inanca göre farklılık gösterir mi?

şeklindedir. Bu sorularda temel amaç anne-babaların çocuklarına yönelik sıcak-soğuk davranışlarındaki farklılığın sebebini belirlemektir.

Ebeveynlerin kekeleyen çocuklarının kekemeliği nasıl tecrübe ettikleri konusunda olumlu ya da olumsuz ciddi etkileri vardır. Çocuk gelişiminin önemli bir faktörü olan anne ve baba, çocuğun temel ihtiyaçlarını yeterince karşılamadıklarında uyum ve davranış sorunlarına sebep olabilmektedir. Bu durum ise kekemeliği olan çocukların, olmayan çocuklara göre psikolojik ve sosyal açıdan gelişimlerini olumsuz etkilemekte problemleri davranışlar sergilemelerine yol açabilmektedir. Kekemeliğin yaşanması ve bu süreçteki ebeveyn katkısı, kekeleyen çocukların anne ve baba algısı üzerinde önemli rol oynamaktadır. Kekemeliği olan çocuklara karşı ebeveyn tutumu ile olmayan çocuklara karşı ebeveyn tutumu farklılık gösterebilmekte, ayrıca çocuklar tarafından da farklı düzeyde algılanabilmektedir.

Buradan hareketle, Türkçe konuşan 7-12 yaş arası kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinden etkilenme düzeylerini belirlemek amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

5. MATERYAL VE METOD

5.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, kekemeliği olan ve kekemeliği olmayan 7-12 yaş arası ilkokul çocuklarının ebeveynlerine yönelik algılarının karşılaştırılması amacı ile yapılmaktadır.

5.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Türkiye’de yaşayan konuşmayı etkileyebilecek herhangi bir gelişimsel gerilik öyküsü olmayan ve 7-12 yaş arasında bulunan ilkokul çağında çocuklar oluşturmaktadır.

Çalışma sürecinde katılımcıların ebeveynlerine veli onam formu imzalatılarak izin alınmıştır.

Çalışma sürecinde katılımcılar olarak akıcı konuşmayı etkileyebilecek herhangi bir gelişimsel gerilik öyküsü olmayan çocuklar uygunluk örnekleme yöntemi ile dahil edilmiştir.

Bu çalışmada örneklem yöntemi olarak uygunluk örnekleme seçilmiştir. Bu yöntemden kastedilen, kolaylık sağlamak amacıyla, araştırmaya katılmak üzere uygun ve gönüllü grup, grup veya bireylerin seçilmesidir (Onwuegbuzie ve Collins, 2007). Uygunluk örnekleme, hazır ve müsait olan bireyler grubudur. Uyumlu bir örneklem, birlikte çalışmaya istekli olduğunuz bir grup insandır. kullanılabilir ya da okul ile ilgili yapılacak bir çalışmada okulda bulunan bireyler örneklem olarak alınır (Reaves, 1995). Çalışmamızda da kekemeliği olan ve olmayan bireyler karşılaştırılmıştır. Katılımcıların yaş ile tanı kriterlerine uyumlu olması ve araştırmada gönüllü olmaları gibi kriterlerle birlikte kekemelik durumları araştırma kriterlerimize uygun olup olmadıkları değerlendirilerek uygun örneklem grubuna dahil edilmiştir. Bu süreçte uygun örneklem yöntemi esas alınmıştır.

Çalışma sürecinde deney grubu için 7-12 yaş arasında bulunan herhangi bir gelişimsel gerilik öyküsü bulunmayan ve kekemeliği olan 100 birey; kontrol grubu içinse 7-12 yaş arasında bulunan herhangi bir gelişimsel gerilik öyküsü bulunmayan ve kekemeliği olmayan 100 birey uygunluk örnekleme yöntemi ile dahil edilmiştir.

Kekemeliği olan çocuklara araştırmacının ulaştığı dil ve konuşma terapistleri aracılığıyla anketler ulaştırılmıştır. Bu çocuklar alanda çalışan dil ve konuşma terapistlerine kekemelik Őikayetiyle başvurmuş ve terapi sũreci devam eden ya da sonlanmış çocuklardır.

Kekemeliği olmayan katılımcılar, Van, Niğde, Ağrı ve İstanbul'daki uygunluk yũntemiyle belirlenen tipik gelişim gũsteren ailelerin çocuklarından oluşmaktadır. Ebeveynleri tarafından herhangi bir dil ve konuşma bozukluğu ya da gelişimsel psikolojik sorunu olmadığı beyan edilen çocuklar çalışmaya yine uygunluk ũrnekleme yũntemiyle dahil edilmiştir.

Araştırmaya herhangi başka bir dil ve konuşma bozukluğu bulunduğu ebeveynleri tarafından beyan edilen çocuklar ve 7-12 yaş arasında bulunmayan çocuklar dahil edilmemiştir.

5.3. Veri Toplama Araçları

ũn Bilgi Formu ile araştırmaya katılacak çocukların kendileri ve ebeveynleri hakkında demografik bilgileri alınmıştır.

Ebeveyn Kabul-Red Ȗleđi (EKRO) Rohner (2005) tarafından geliştirilmiştir. Ȗleđin Tũrke geçerlik ve gũvenirlik alışması Anjel ve Erkman (1993) tarafından yapılmıştır. Bu alışmada Ȗleđin cronbach alpha katsayılarının .90 ve alt Ȗlekler için ise .78 ile .90 aralığında olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma ilkokul ağı çocukların 24 soru anne algısı için ve 24 soru baba algısı için ayrı ayrı dũzenlenmiř sorular Şeklinde toplam 48 soruluk form kullanılmıştır. Ȗlek, 4'lũ Likert tipi, her bir ebeveyn için ayrı bir puanlama anahtarına sahip bir Ȗlektir ((1) hemen her zaman doğru, (2) bazen doğru, (3) ok az doğru, (4) hiçbir zaman doğru değil). Ȗlek "sıcaklık/sevgi (ters puanlandığında soğukluk/sevgisizlik)", "dũřmanlık/saldırđanlık", "ilgisizlik/iħmal" ve "ayrıştırılmamış red" olmak üzere toplam 4 alt boyuttan oluşmaktadır. "Sıcaklık/sevgi" alt boyutu 8 maddeden (1,3,9,12,17,19,22,24), "dũřmanlık/saldırđanlık" alt boyutu 6 maddeden (4,6,10,14,18,20), "ilgisizlik/iħmal" alt boyutu 6 maddeden (2,7,11,13,15,23), "ayrıştırılmamış red" alt boyutu ise 4 maddeden (5,8,16,21) oluşmaktadır. Ebeveyn KabulRed Ȗleđi'nin sıcaklık/sevgi boyutunu içeren maddeleri (1,3,9,12,17,19,22,24) ve ilgisizlik/iħmal boyutunun 13. maddesi ters

puanlanmaktadır (Rohner & Ali, 2016). EKRÖ'nün 26 dilde uyarlaması bulunmaktadır ve dünya çapında yaklaşık 65 ulus ve etnik grubu kapsayan 450'den fazla çalışmada kullanılmıştır (Moray, 2019).

Çalışma araştırmacı ile araştırmacının ulaştığı dil ve konuşma terapistleri tarafından çocuklara gerekli yönergeler verilerek çocukların formu kendilerinin doldurması şeklinde uygulanmıştır. Ebeveynlerine gerekli bilgilendirmeler yapıldıktan sonra veli onam formları imzalatılarak izinleri alınmıştır

Kekemeliği olmayan çocuk katılımcılar da kekemeliği olan çocuklarla yaş ve cinsiyet olarak eşleştirilerek uygunluk örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir.

5.4. Araştırmanın Hipotezleri

H1: Öğrencilerin babayla ilgili ebeveyn kabul red ve alt boyutları cinsiyetleri ile anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H2: Öğrencilerin anneye ilgili ebeveyn kabul red ve alt boyutları cinsiyetleri ile anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H3: Öğrencilerin kekemelik ile EKAR durumları anlamlı şekilde değişmektedir.

H3_a: Öğrencilerin babayla ilgili ebeveyn kabul red ve alt boyutları kekemelik durumları ile anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H3_b: Öğrencilerin anneye ilgili ebeveyn kabul red ve alt boyutları kekemelik durumları ile anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

5.5. Verilerin Analizi

Tüm istatistiksel analizler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences versiyon 25.0.0; SPSS Inc., Chicago, IL, ABD) programı ile yapılmıştır. Analizlerde tanımlayıcı istatistikler frekans (f), yüzde (%), ortalama (\bar{X}), standart sapma (SS), minimum ve maksimum değerler olarak belirtilmiştir.

Araştırmada ilk öncesinde ebeveyn kabul-red ölçeği ve alt boyutlarına yönelik güvenilirlik analizi yapılmış olup araştırmada kullanılmasında bir sakınca olup olmadığı ve katılımcıların ölçek ifadelerine verdiği cevapların tutarlı olup olmadığı değerlendirilmiştir. Daha sonra katılımcıların sosyo-demografik profili incelenmiştir.

Son olarak ebeveyn kabul red ölçeği ve alt boyutlarının normal dağılım varsayımına uyup uymadığı çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakarak belirlenmiş olup parametrik test yöntemleri kullanılmıştır.

Normal dağılım gösteren değişkenlerin iki grup karşılaştırmalarında bağımsız örneklem t testi kullanılırken üç ve üzeri grupların karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) testi kullanılmıştır.

Tablo 5. 1. Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	Ölçek	N	Çarpıklık	Basıklık
Anne İçin	Ebeveyn Kabul Red	200	1,076	,505
	Sıcaklık/Şefkat	200	1,144	1,267
	Düşmanlık/Saldırganlık	200	1,253	,840
	Umursamazlık/İhmal	200	1,115	1,066
	Ayrıştırılmamış Red	200	1,332	,921
Baba İçin	Ebeveyn Kabul Red	200	,896	-,058
	Sıcaklık/Şefkat	200	1,090	,692
	Düşmanlık/Saldırganlık	200	1,287	,754
	Umursamazlık/İhmal	200	,839	,222
	Ayrıştırılmamış Red	200	1,286	,935

“Normal dağılım varsayımı; “çarpıklık ve basıklık” değerleri değerlendirilerek dağılımın normalliğine karar verilmesinin daha doğru bir yaklaşımdır” (Seçer, 2015). “Ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1,5 ve -1,5 değerleri arasında olması değişkenlerin normal dağılıma uyum gösterdiğini ifade etmektedir” (Doğan ve Başokçu, 2010, s. 65-66). Başka bir kaynakta ise (George & Mallery, 2010) bu değerlerin sınırlarının daha geniş olduğu (Skewness ve Kurtosis +2.0 ile -2.0 aralığında) ve kabul gördüğü ifade edilmektedir.

Yapılan analizler sonucunda değişkenlerin tamamının belirtilen aralıklarda olduğu, aşırı uç değerlerin olmadığı ve normal dağılım varsayımını sağladığı tespit edilmiş olup parametrik testlerin uygulanabilirliği sonucuna varılmıştır.

6. BULGULAR

6.1. Güvenirlik Analizi

Araştırmanın bu bölümünde; veri toplama aracı olarak kullanılan ebeveyn kabul red ölçeği ve alt boyutları olan sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal ve ayrıştırılmamış red ifadelerine verilen cevapların iç tutarlılık katsayıları belirlenecektir. Ayrıca güvenirlik katsayısının değerlendirme kriterleri aşağıdaki gibidir (Özdamar, 1999);

α değeri,	“ $0,00 \leq \text{katsayı} < 0,40$	ise	Güvenilir değil
	$0,40 \leq \text{katsayı} < 0,60$	ise	Düşük güvenirlikte
	$0,60 \leq \text{katsayı} < 0,80$	ise	Oldukça güvenilir
	$0,80 \leq \text{katsayı} \leq 1,00$	ise	Yüksek güvenilirdir.”

Araştırma kapsamında kullanılan verilerin ölçekte ne ölçüde rastlantısal olduğu incelenmiştir. Araştırmamızda kullanılan ölçeklerin verilerine ilişkin güvenirlik analizi sonuçları Tablo 6.1’de sunulmuştur.

Tablo 6. 1. Cronbach Alpha Değerleri

	Ölçek	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Anne İçin	Ebeveyn Kabul Red	,922	24
	Sıcaklık/Şefkat	,851	8
	Düşmanlık/Saldırganlık	,843	6
	Umursamazlık/İhmal	,647	6
	Ayrıştırılmamış Red	,830	4
Baba İçin	Ebeveyn Kabul Red	,924	24
	Sıcaklık/Şefkat	,890	8
	Düşmanlık/Saldırganlık	,873	6
	Umursamazlık/İhmal	,621	6
	Ayrıştırılmamış Red	,823	4

Öğrenciler için araştırmada kullanılan anne ile ilgili ölçeklerden ebeveyn kabul red ölçeğinin güvenilirlik kat sayısı 0,922 ve alt boyutları olan sıcaklık/şefkat güvenilirlik kat sayısı 0,851, düşmanlık/saldırıcılık güvenilirlik kat sayısı 0,843 ve ayrıştırılmamış red güvenilirlik kat sayısı 0,830 olduğu görülmektedir. Bu değerler; ölçeğın yüksek derecede güvenilir olduğunu ve analizde kullanılmasında bir engelin olmadığını göstermektedir.

Öğrenciler için araştırmada kullanılan anne ile ilgili ebeveyn kabul red ölçeğinin alt boyutlarından umursamazlık/işmal güvenilirlik kat sayısı 0,647 olduğu görülmektedir. Bu değerler; ölçeğın orta derecede güvenilir olduğunu ve analizde kullanılmasında bir engelin olmadığını göstermektedir.

Öğrenciler için araştırmada kullanılan baba ile ilgili ölçeklerden ebeveyn kabul red ölçeğinin güvenilirlik kat sayısı 0,924 ve alt boyutları olan sıcaklık/şefkat güvenilirlik kat sayısı 0,890, düşmanlık/saldırıcılık güvenilirlik kat sayısı 0,873 ve ayrıştırılmamış red güvenilirlik kat sayısı 0,823 olduğu görülmektedir. Bu değerler; ölçeğın yüksek derecede güvenilir olduğunu ve analizde kullanılmasında bir engelin olmadığını göstermektedir.

Öğrenciler için araştırmada kullanılan baba ile ilgili ebeveyn kabul red ölçeğinin alt boyutlarından umursamazlık/işmal güvenilirlik kat sayısı 0,621 olduğu görülmektedir. Bu değerler; ölçeğın orta derecede güvenilir olduğunu ve analizde kullanılmasında bir engelin olmadığını göstermektedir.

6.2.Demografik Bulgulara İlişkin Değerlendirme

Araştırmanın bu bölümünde kekemeliği olan ve kekemeliği olmayanların kişisel özelliklerinden annenin hayatta olup olmama durumu, babanın hayatta olup olmama durumu, anne babanın evli olup olmama durumu, annenin öz olup olmama durumu, babanın öz olup olmama durumu, çocuk sayısı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, cinsiyet ve yaş dağılımları incelenmiş olup kişisel özelliklerine yönelik tanımlayıcı analizler yapılmış ve karşılaştırılmış şekilde tablolar halinde sunulmuştur.

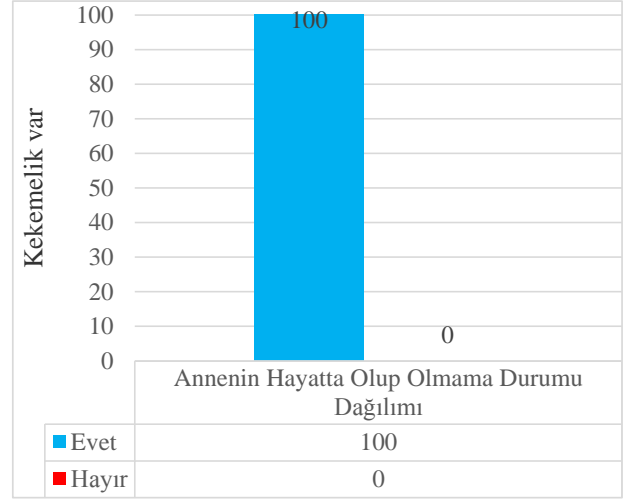
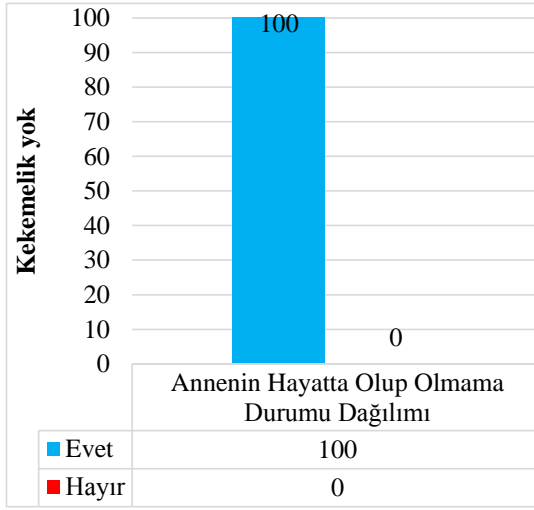
Tablo 6. 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri

		Kekemelik var		Kekemelik yok	
		N	%	N	%
Annenin Hayatta Olup Olmama Durumu Dağılımı	Evet	100	100,0	100	100,0
Babanın Hayatta Olup Olmama Durumu	Evet	100	100,0	100	100,0
Anne Babanın Evli Olup Olmama Durumu	Evet	100	100,0	100	100,0
Annenin Öz Olup Olmama Durumu	Öz	100	100,0	100	100,0
Babanın Öz Olup Olmama Durumu	Öz	100	100,0	100	100,0
Çocuk Sayısı Durumu	1	14	14,0	19	19,0
	2	29	29,0	30	30,0
	3	41	41,0	27	27,0
	4 ve daha fazla	16	16,0	24	24,0
Anne Eğitim Durumu	Okur yazar değil	8	8,0	6	6,0
	Okur yazar (İlkokul mezunu değil)	2	2,0	5	5,0
	İlkokul	31	31,0	22	22,0
	Ortaokul	18	18,0	18	18,0
	Lise	22	22,0	27	27,0
	Yüksek Okul	2	2,0	9	9,0
	Lisans	13	13,0	9	9,0
	Yüksek Lisans	4	4,0	3	3,0
Doktora	0	0,0	1	1,0	
Baba Eğitim Durumu	Okur yazar değil	2	2,0	2	2,0

	Okur yazar (İlkokul mezunu değil)	5	5,0	4	4,0
	İlkokul	22	22,0	26	26,0
	Ortaokul	18	18,0	13	13,0
	Lise	31	31,0	29	28,0
	Yüksek Okul	3	3,0	8	8,0
	Lisans	15	15,0	12	12,0
	Yüksek Lisans	3	3,0	5	5,0
	Doktora	1	1,0	1	1,0
Cinsiyet	Kız	50	50,0	50	50,0
	Erkek	50	50,0	50	50,0
Yaş	7	15	15,0	23	23,0
	8	21	21,0	10	10,0
	9	27	27,0	11	11,0
	10	16	16,0	21	21,0
	11	12	12,0	13	13,0
	12	9	9,0	22	22,0

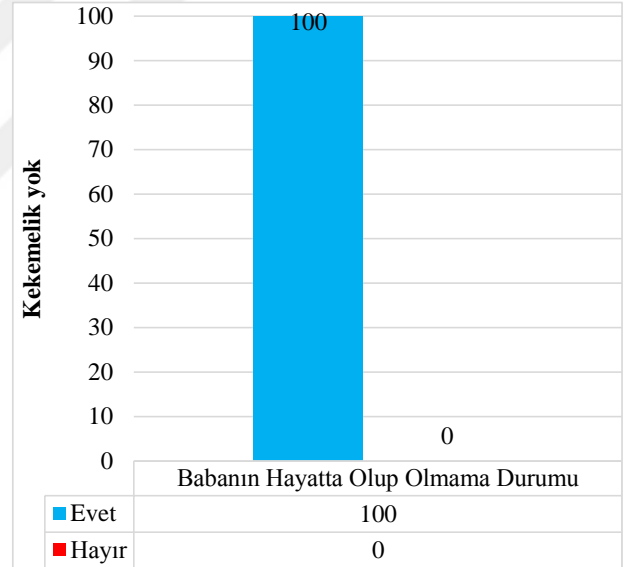
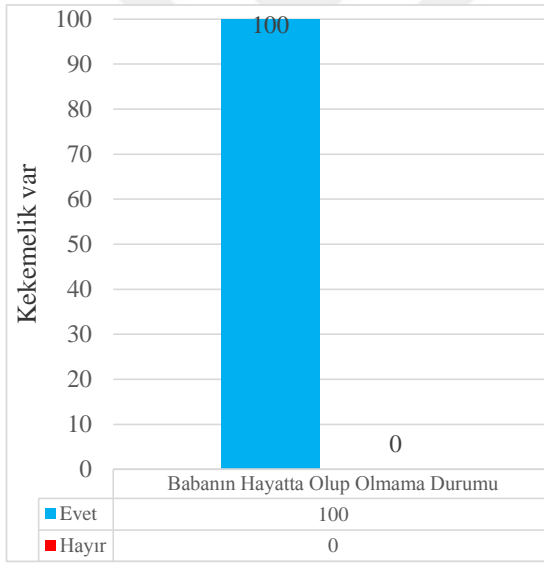
Tablo 6.2’de görülebildiği gibi

Katılımcıların, kekemeliği olanların %100,0’ünün annesinin hayatta olduğu, kekemeliği olmayanların ise %99,0’unun annesinin hayatta olduğu ve %1,0’inin annesinin hayatta olmadığı görülmektedir.

Şekil 6. 1. Annenin Hayatta Olup Olmama Durumu Dağılımı

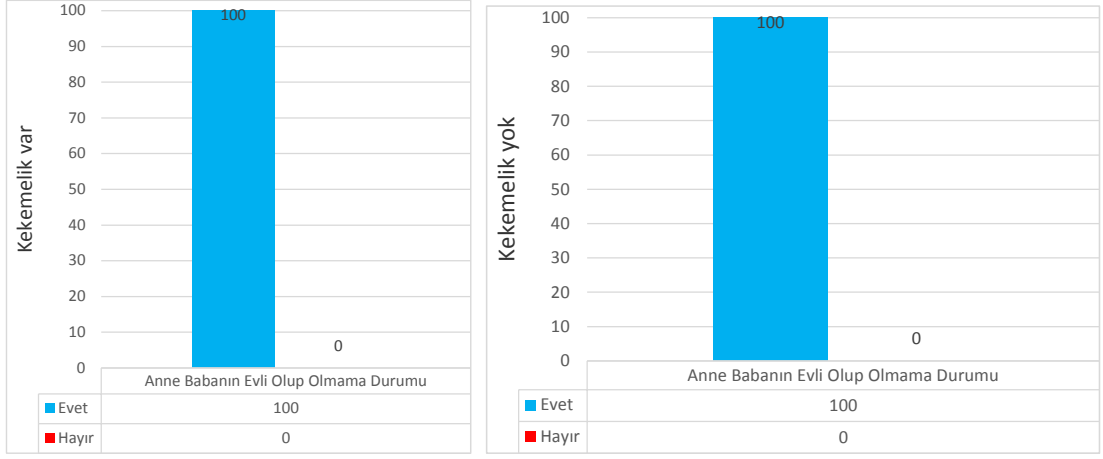
Katılımcıların, kekemeliği olanların 100,0'ünün babasının hayatta olduğu ve kekemeliği olmayanların %100,0'ünün

babasının hayatta olduğu görülmektedir.

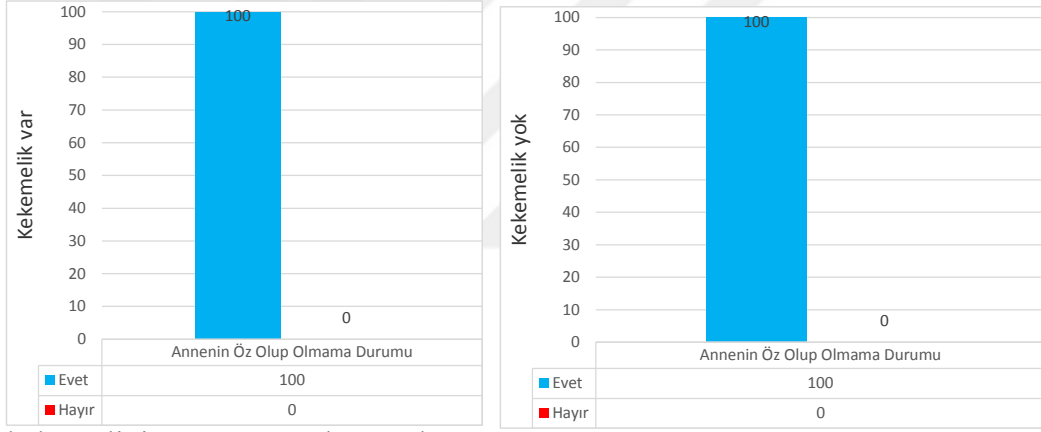
Şekil 6. 2. Babanın Hayatta Olup Olmama Durumu Dağılımı

Katılımcıların; kekemeliği olanların 100,0'ünün anne babasının evli olduğu ve kekemeliği olmayanların %100,0'ünün anne babasının evli olduğu görülmektedir.

Şekil 6. 3. Anne Babanın Evli Olup Olmama Durumu Dağılımı

Katılımcıların; kekemeliği olanların %100,0'ünün annesinin öz olduğu ve

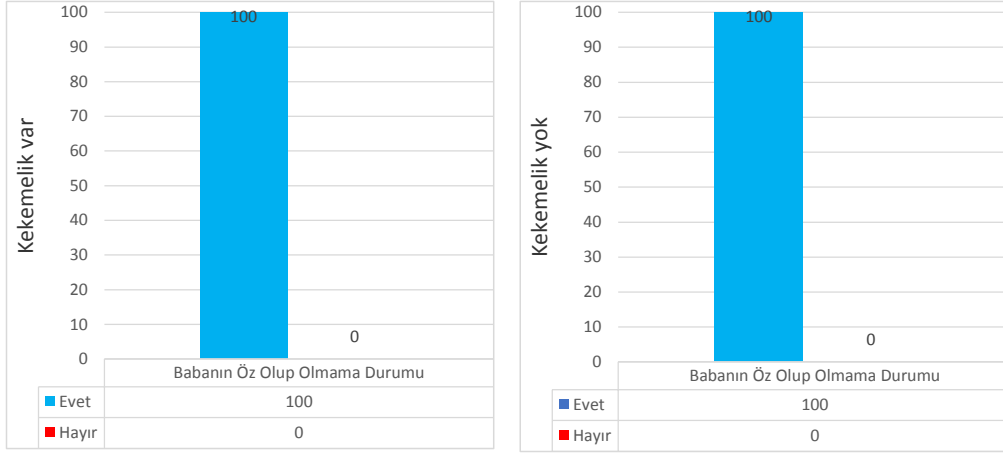

kekemeliği olmayanların

%100,0'ünün annesinin öz olduğu görülmektedir.

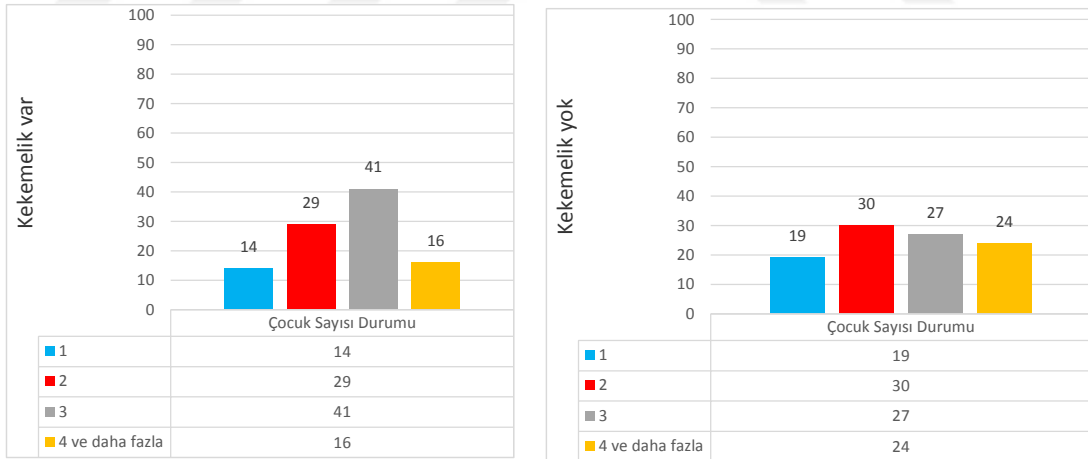
Şekil 6. 4. Annenin Öz Olup Olmama Durumu Dağılımı

Katılımcıların; kekemeliği olanların %100,0'ünün babasının öz olduğu ve kekemeliği olmayanların 100,0'ünün babasının öz olduğu görülmektedir.

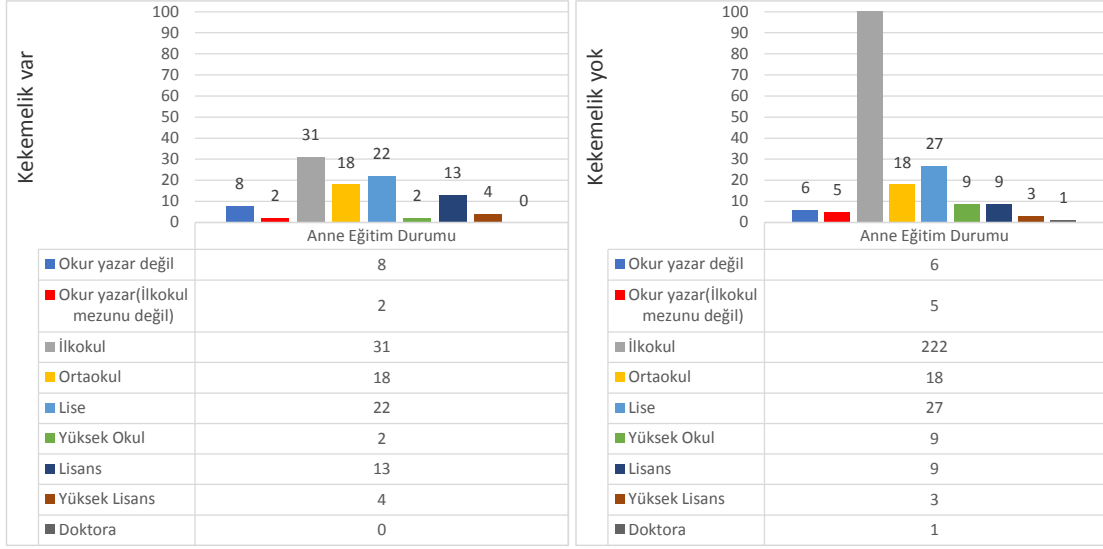
Şekil 6. 5. Babanın Öz Olup Olmama Durumu Dağılımı

Katılımcıların; kekemeliği olanların %41,0'ünün 3, %29,0'unun 2, %16,0'sının 4 ve daha fazla, %14,0'ünün 1 çocuğu olduğu kekemeliği olmayanların ise %30,0'unun 2, %27,0'sinin 3, %24,0'ünün 4 ve daha fazla ve %18,9'unun 1 çocuğu olduğu görülmektedir.

Şekil 6. 6. Çocuk Sayısı Durumu Dağılımı

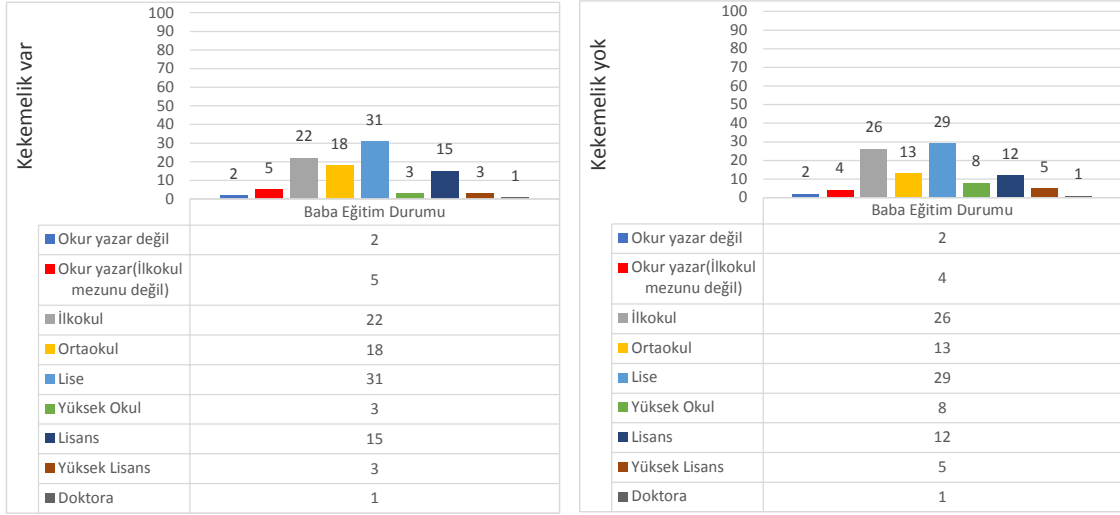
Katılımcıların; kekemeliği olanların annelerinin %31,0'ünün ilkokul mezunu ve %2,0'sinin okur yazar (ilkokul mezunu değil) ve yüksek okul mezunu olduğu,

kekemeliği olmayanların ise annelerinin %27,0'sinin lise mezunu ve %1,0'inin doktora mezunu olduğu görülmektedir.

Şekil 6.7. Anne Eğitim Durumu Dağılımı

Katılımcıların; kekemeliği olanların %50,0'sinin erkek ve %50,0'sinin kız olduğu, kekemeliği olmayanların ise %50,0'sinin kız ve %50,0'sinin erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların, kekemeliği olanların %27,0'sinin 9 yaşında ve

%9,0'unun 12 yaşında olduğu

kekemeliği olmayanların ise %23,0'ünün 7 yaşında ve %10,0'unun 8 yaşında olduğu görülmektedir.

Şekil 6.8. Baba Eğitim Durumu Dağılımı

6.3.Değişkenlere Yönelik Betimsel Analizi Sonuçları

Araştırmanın değişkenleri; ebeveyn kabul red ölçeği ve alt boyutları olan sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihtmal ve ayrıştırılmamış red şeklinde oluşmaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde, değişkenlerle ilgili tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 6. 3. Değişkenlere Yönelik Betimsel Analizi Sonuçları

	Ölçek	N	Min.	Maks.	\bar{X}	SS
Anne İçin	Ebeveyn Kabul Red	200	27,00	84,00	40,82	12,86
	Sıcaklık/Şefkat	200	8,00	31,00	12,62	4,63
	Düşmanlık/Saldırganlık	200	6,00	23,00	9,55	4,12
	Umursamazlık/İhtmal	200	9,00	24,00	12,42	3,17
	Ayrıştırılmamış Red	200	4,00	16,00	6,24	2,94
Baba İçin	Ebeveyn Kabul Red	200	27,00	90,00	41,37	13,46
	Sıcaklık/Şefkat	200	8,00	31,00	13,32	5,42
	Düşmanlık/Saldırganlık	200	6,00	24,00	9,49	4,41
	Umursamazlık/İhtmal	200	6,00	24,00	12,35	3,42
	Ayrıştırılmamış Red	200	4,00	16,00	6,21	2,93

Araştırmaya dahil olan öğrencilerin anneleriyle ilgili ebeveyn kabul red ifadelerine verilen yanıtların toplam ortalaması $40,82 \pm 12,86$ en az puanı 27,00 ve en fazla puanı 84,00; babalarıyla ilgili ebeveyn kabul red ifadelerine verilen yanıtların toplam ortalaması $41,37 \pm 13,46$ en az puanı 27,00 ve en fazla puanı 90,00 olarak tespit edilmiştir.

6.4.Fark Testleri

Çalışmanın bu kısmında araştırma grubunu teşkil eden öğrencilerin kekemeliği olup olmadığının değerlendirmesi 6.4'deki tabloda sunulmuştur.

Tablo 6. 4. Kekemeliği Olup Olmama Değişkeni ile Anne ve Baba Ebeveyn Kabul Red ve Alt boyutları Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Sonuçlar

	Grup	Cevaplar	N	\bar{X}	SS	T	P
Ebeveyn Kabul Red	Anne	Kekemelik var	100	44,17	14,94	3,811	,000
		Kekemelik yok	100	37,46	9,31		
	Baba	Kekemelik var	100	44,71	15,06	3,620	,000
		Kekemelik yok	100	38,02	10,72		
Sıcaklık/Şefkat	Anne	Kekemelik var	100	13,47	5,27	2,654	,009
		Kekemelik yok	100	11,76	3,71		
	Baba	Kekemelik var	100	14,40	5,88	2,880	,004
		Kekemelik yok	100	12,23	4,71		
Düşmanlık/Saldırganlık	Anne	Kekemelik var	100	10,74	4,64	4,281	,000
		Kekemelik yok	100	8,35	3,11		
	Baba	Kekemelik var	100	10,42	4,75	3,046	,003
		Kekemelik yok	100	8,56	3,84		
Umursamazlık/İhmal	Anne	Kekemelik var	100	13,02	3,44	2,745	,007
		Kekemelik yok	100	11,81	2,75		

Ayrıştırılmamış Red	Baba	Kekemelik var	100	13,09	3,76	3,123	,002
		Kekemelik yok	100	11,61	2,88		
	Anne	Kekemelik var	100	6,94	3,28	3,465	,001
		Kekemelik yok	100	5,54	2,36		
	Baba	Kekemelik var	100	6,80	3,12	2,896	,004
		Kekemelik yok	100	5,62	2,62		

Analiz sonucuna göre:

Öğrencilerin kekemeliği olup olmama durumu ile anne ile ilgili ebeveyn kabul red arasında anlamlı farklılaşma vardır ($p<0.05$).

Öğrencilerin kekemeliği olup olmama durumu ile anne ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyut sıcaklık/şefkat düzeylerinde anlamlı farklılaşma vardır ($p<0.05$).

Öğrencilerin kekemeliği olup olmama durumu ile anne ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyut düşmanlık/saldırganlık düzeylerinde anlamlı farklılaşma vardır ($p<0.05$).

Öğrencilerin kekemeliği olup olmama durumu ile anne ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyut umursamazlık/ihmal düzeylerinde anlamlı farklılaşma vardır ($p<0.05$).

Öğrencilerin kekemeliği olup olmama durumu ile anne ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyut ayrıştırılmamış red düzeylerinde anlamlı farklılaşma vardır ($p<0.05$).

Diğer bir ifade ile öğrencilerin kekemeliği olup olmama durumu, anne ile ilgili ebeveyn kabul red ve alt boyutları olan sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal ve ayrıştırılmamış red grup ortalama düzeylerinde farklılık oluşturduğu belirlenmiştir.

Çalışmaya göre kekemeliği olanların anne ile ilgili ebeveyn kabul red düzeylerinin kekemeliği olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya göre kekemeliği olanların anne ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyut sıcaklık/şefkat düzeylerinin kekemeliği olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya göre kekemeliği olanların anne ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyut düşmanlık/saldırganlık düzeylerinin kekemeliği olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya göre kekemeliği olanların anne ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyut umursamazlık/ihmal düzeylerinin kekemeliği olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya göre kekemeliği olanların anne ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyut umursamazlık/ihmal düzeyi kekemeliği olmayanların öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Analiz sonucuna göre:

Öğrencilerin kekemeliklerinin olup olmama durumu ile baba ile ilgili ebeveyn kabul red arasında anlamlı farklılaşma vardır ($p<0.05$).

Öğrencilerin kekemeliklerinin olup olmama durumu ile baba ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyut düşmanlık/saldırganlık düzeylerinde anlamlı farklılaşma vardır ($p<0.05$).

Öğrencilerin kekemeliklerinin olup olmama durumu ile baba ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyut ayrıştırılmamış red düzeylerinde anlamlı farklılaşma vardır ($p<0.05$).

Öğrencilerin kekemeliklerinin olup olmama durumu ile baba ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyut umursamazlık/ihmal düzeylerinde anlamlı farklılaşma vardır ($p<0.05$).

Öğrencilerin kekemeliklerinin olup olmama durumu ile baba ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyut sıcaklık/şefkat düzeylerinde anlamlı farklılaşma vardır ($p<0.05$).

Diğer bir ifade ile öğrencilerin kekemeliklerinin olup olmama durumu, baba ile ilgili ebeveyn kabul red ve alt boyutlar sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal ve ayrıştırılmamış red grup ortalama düzeylerini etkilediği belirlenmiştir.

Çalışmaya göre kekemeliği olanların baba ile ilgili ebeveyn kabul red düzeylerinin kekemeliği olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya göre kekemeliği olanların baba ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyut sıcaklık/şefkat düzeylerinin kekemeliği olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya göre kekemeliği olanların baba ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyut düşmanlık/saldırganlık düzeylerinin kekemeliği olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya göre kekemeliği olanların baba ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyut umursamazlık/ihmal düzeylerinin kekemeliği olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya göre kekemeliği olanların baba ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyut umursamazlık/ihmal düzeyi kekemeliği olmayanların öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. 5. Cinsiyet Değişkeni ile Anne ve Baba Ebeveyn Kabul Red ve Alt boyutları Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Sonuçlar

	Grup	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Ebeveyn Kabul Red	Anne	Kız	100	39,66	12,72	-1,272	,205
		Erkek	100	41,97	12,97		
	Baba	Kız	100	39,89	13,24	-1,555	,121
		Erkek	100	42,84	13,58		
Sıcaklık/Şefkat	Anne	Kız	100	12,31	4,52	-,932	,352

	Erkek	100	12,92	4,73		
	Kız	100	12,77	5,13		
Baba	Erkek	100	13,86	5,68	-1,425	,156
	Kız	100	9,23	4,23		
Anne	Erkek	100	9,86	3,99	-1,083	,280
Düşmanlık/Saldırganlık	Kız	100	9,17	4,47		
Baba	Erkek	100	9,81	4,35	-1,027	,306
	Kız	100	12,04	3,11		
Anne	Erkek	100	12,79	3,19	-1,682	,094
Umursamazlık/İhmal	Kız	100	11,91	3,39		
Baba	Erkek	100	12,79	3,42	-1,828	,069
	Kız	100	6,08	2,99		
Anne	Erkek	100	6,40	2,89	-,770	,442
Ayrıştırılmamış Red	Kız	100	6,04	3,04		
Baba	Erkek	100	6,38	2,82	-,819	,414

Analiz sonucuna göre (Bkz. Tablo 6.5);

Öğrencilerin cinsiyet durumu ile anne ile ilgili ebeveyn kabul red düzeyinde anlamlı farklılaşma yoktur ($p>0.05$).

Öğrencilerin cinsiyet durumu ile anne ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyutlarından biri olan düşmanlık/saldırganlık düzeyinde anlamlı farklılaşma yoktur ($p>0.05$).

Öğrencilerin cinsiyet durumu ile anne ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyutlarından biri olan ayrıştırılmamış red düzeyinde anlamlı farklılaşma yoktur ($p>0.05$).

Öğrencilerin cinsiyet durumu ile anne ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyutlarından biri olan umursamazlık/ihmal düzeyinde anlamlı farklılaşma yoktur ($p>0.05$).

Öğrencilerin cinsiyet durumu ile anne ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyutlarından biri olan sıcaklık/şefkat düzeyinde anlamlı farklılaşma yoktur ($p>0.05$).

Diğer bir ifade ile öğrencilerin cinsiyet durumu, anne ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyutları olan sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal ve ayrıştırılmamış red grup ortalama düzeylerini etkilemediği belirlenmiştir.

Öğrencilerin cinsiyet durumu ile baba ile ilgili ebeveyn kabul red arasında anlamlı farklılaşma yoktur ($p>0.05$).

Öğrencilerin cinsiyet durumu ile baba ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyutlarından biri olan düşmanlık/saldırganlık düzeyinde anlamlı farklılaşma yoktur ($p>0.05$).

Öğrencilerin cinsiyet durumu ile baba ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyutlarından biri olan ayrıştırılmamış red düzeyinde anlamlı farklılaşma yoktur ($p>0.05$).

Öğrencilerin cinsiyet durumu ile baba ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyutlarından biri olan umursamazlık/ihmal düzeyinde anlamlı farklılaşma yoktur ($p>0.05$).

Öğrencilerin cinsiyet durumu ile baba ile ilgili ebeveyn kabul red alt boyutlarından biri olan sıcaklık/şefkat düzeyinde anlamlı farklılaşma yoktur ($p>0.05$).

Diğer bir ifade ile öğrencilerin cinsiyet durumu, baba ile ilgili ebeveyn kabul red ve alt boyutları olan sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal ve ayrıştırılmamış red grup ortalama düzeylerini etkilemediği belirlenmiştir.

6.5. Hipotez Değerlendirmesi

H1: “Öğrencilerin babayla ilgili cinsiyetleri ile ebeveyn kabul red ve alt boyutları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.” hipotezi reddedilmiştir.

H2: “Öğrencilerin anneye ilgili cinsiyetleri ile ebeveyn kabul red ve alt boyutları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.” hipotezi reddedilmiştir.

H3: “Öğrencilerin kekemelik ile EKAR durumları anlamlı şekilde değişmektedir.” hipotezi desteklenmiştir.

H3a: “Öğrencilerin kekemelik durumları ile babayla ilgili ebeveyn kabul red ve alt boyutları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.” hipotezi desteklenmiştir.

H3_b: “Öğrencilerin kekemelik durumları ile anneye ilgili ebeveyn kabul red ve alt boyutları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.” hipotezi desteklenmiştir.

7. TARTIŞMA

Kişiliğin ilk oluştuğu yer aile ortamı olup, aile ortamında ihtiyaçları yeterince karşılanmayan bireylerde uyum ve davranış sorunları görülebilmektedir. Kekemeliğin nedenleri hakkında en eski inanışlardan biri, kekemeliğin olumsuz bir durum karşısında gelişen bir tepki olduğu yönündedir. Bu vizyon mitolojik hikayelere bile yansımıştır ve bazı kültürlerde ve sosyoekonomik gruplarda hala geçerlidir (Johnson, 1961). Önceki birçok çalışma, kekemeliği olan çocuklar ile ebeveynleri arasındaki ilişkileri dikkatlice incelemiştir.

Moncur (1951) yaptığı araştırma sonucunda kekemeliği olan çocukların annelerinin kekemeliği olmayan çocukların annelerine kıyasla daha disiplinli, koruyucu ve baskın olduklarını tespit etmiştir. Daha disiplinli ve baskın davranışlar çocukları olumsuz bir psikoloji içerisine girmesine sebep olabilmektedir. Çalışmamızda paralel olarak kekemeliği olan çocukların annelerine karşı daha olumsuz duygular beslediğini göstermiştir. Kekeleyen bireylerin annelerine karşı düşmanlık/saldırganlık ve ayrıştırılmamış red ile umursamazlık/ihmal düzeyi algılarının olumsuz yönde daha yüksek düzeyde çıktığı ve sıcaklık/şefkat düzeyinin daha düşük düzeyde çıktığı görülmüştür.

Darley (1955) ve Johnson (1956)'da benzer şekilde kekeleyen çocuğu olan annelerin diğer annelere kıyasla daha koruyucu, daha zorlu ve daha memnuniyetsiz oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmalarda görülen sonuçlara benzer şekilde Despert (1946) ve Glasner (1949) da disiplin ve aşırı koruyuculuğa ilişkin sonuçlara ulaşmıştır. Aşırı disiplinli ve memnuniyetsiz davranışlar çocukların kendilerini yetersiz hissetmesine sebep olabilmektedir. Aşırı koruyucu davranışlar ise çocuklar üzerinde kendilerini keşfetmelerini engelleyici rol oynayabilmektedir, çocuklar kendilerini reddedilmiş konumda düşünebilmektedir. Araştırmamızda kekemeliği olan çocukların annelerine karşı ayrıştırılmamış red kavramlarının negatif yönlü daha yüksek düzeyde olduğu sonucu görülmüştür.

Eshghizadeh ve arkadaşları (2014) ise, kekeleyen çocuğu olan annelerin otoriter ebeveyn stili puanlarının diğer annelerden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Otoriter davranışlar çocuklara karşı negatif etkiler gösterebilmektedir. Saldırgan ve düşmanca tavır sergileyebilmelerine ya da kendilerini reddedilmiş

hissederek içlerine kapanmalarına sebep olmaktadır. Bazı durumlarda otoriteye karşı çıkma davranışı görülebilmekte ya da umursamama davranışı görülmektedir. Araştırmamızda kekeleyen çocukların annelerini daha saldırgan ve daha fazla ret davranışları sergilediği şekilde bir algı sonucu bulunmaktadır.

Abalı ve arkadaşlarının (2005) tarafından yapılan bir araştırmada ise kekemelik başlangıcındaki çocukların yaşadıkları ana sorunun ebeveynlerin uyarı ve cezalandırma tutumu olduğu sonucuna varılmıştır. Gereğinden fazla yapılan ceza ve uyarı saldırgan davranış olarak algılanabilmektedir. Araştırmamız da benzer şekilde kekemeliği olan bireylerin ailelerini daha saldırgan olarak algıladığı sonucu çıkmıştır. Çocuklar negatif yönde bir algıya sahip oldukları zaman psikolojik olarak olumsuz etkilenmekte ve sosyal ilişkilerinde birtakım sorunlar yaşamaktadır. Bu düşük özgüven ile beraber yalnızlık hissine de sebep olabilmektedir. Kekeleyen bireyler çalışmamızda da kekelemeyen gruba oranla daha olumsuz ebeveyn algısına sahiptirler.

Çalışma sonucunda kekemeliği olan kişilerin ebeveynleri ile kekemeliği olmayan kişilerin ebeveynleri arasında tutum ve davranış farklılıkları olduğu saptanmıştır. Kekemelik ve ebeveyn tutumları ile ilgili literatür incelendiğinde elde edilen bulgular literatürle paralellik göstermektedir (Haynes & Pindzola, 1998; Yairi & Williams, 2013; Abalı, vd., 2005; Eshghizadeh, vd., 2014).

Araştırma sonucunda kekemeliği olanların anne ve baba ile ilgili ebeveyn kabul red ve alt boyutları olan düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihtimal ve ayrıştırılmamış red düzeylerinin kekemeliği olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalışma bulguları önceki çalışmalarla örtüşmektedir.

Ebeveynlik uygulamalarında aşırı bakım, aşırı gözlem ve kontrol, yüksek beklentiler ve mükemmeliyetçilik, kekemeliği olan kişilerin ebeveynlerinin tutumlarının temel özellikleridir. Ancak bu tutumlar, kekeleyen çocuklar tarafından reddedilme olarak algılanmaktadır (Haynes & Pindzola, 1998; Yairi & Williams, 2013). Çalışmamızda da kekeleyen çocukların ayrıştırılmamış red kavramlarının kekelemeyen bireylere oranla daha yüksek düzeyde çıktığı bulunmuştur.

Kekeleyen çocukların ve ailelerinin kişilik özelliklerini belirlemeye yönelik bir çalışmada, kekemeliği olan çocukların kontrol grubuna göre anlamlı derecede daha

çocuksu, bağımlı, kaygılı ve çekingen oldukları, ayrıca şevk ve titizlik gibi kompulsif özellikler sergiledikleri bulunmuştur (Anderson, 1967). Anne-babada kompulsif bir kişilik yapısının bulunması, çocukluk döneminde yaşanan korku, gerginlik ve kaygıların kekemelikte etkili olduğu düşünülmektedir (Yairi & Williams, 2013). Çocukların, ebeveynleri ile etkileşimlerinin kekemeliklerini etkilemesi yönü ile anne-baba iletişiminin ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Kekeleyen bireylerin ebeveyn algılarının pozitif yönde ilerlemesi, davranış ve tutumların şekillenmesi oldukça önemlidir. Çalışmamızda da kekemeliği olan bireylerin ebeveynlerine karşı daha olumsuz duyguya sahip oldukları görülmüştür. Bu nedenle kekeleyen çocukların ebeveynlerine yönelik davranış ve tutumların incelenmesi çok önemlidir.

Saldırgan/düşman anne babalar çocuklarının davranışlarını sürekli eleştirebilir, azarlayabilir, alay edebilir ve çocuklarının davranışlarından ne kadar rahatsız olduklarını sürekli ifade edebilirler (Rohner, 1989). Kinstler (1961) kekemeliği olan ebeveynlerin çocuklarına karşı kekemeliği olmayan çocuklara oranla daha fazla reddedici davranışlarda bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca ebeveynlerin daha bu ebeveynlerin daha fazla olumsuz tutum ve davranışlarda bulunduğu belirtilmektedir (Meyers ve Freeman, 1985b). Bu durumun reddedilme algısında etkili olduğu bilinmektedir. Çalışma sonucunda kekemeliği olan çocukların anne-çocuk ilişkisine karşı daha güçlü bir red duygusu hissettikleri saptanmıştır.

Ebeveyn reddi ve düşmanlığı, kişinin özgüvenini sorgulamasına neden olabilir. Saldırganlık ve reddedilme ile karşı karşıya kalan kişinin kendini değersiz hissederek düşük benlik saygısı geliştirebileceği gözlemlenmiştir (Salahur, 2010). Çalışmamızda kekeleyen bireylerin anne ve babalarına karşı düşmanlık/saldırganlık ve ayrıştırılmamış red düzeyi algılarının olumsuz yönde daha yüksek çıktığı görülmüştür. Bu sonuç kekeleyen çocukların özsaygı düzeylerinin dikkat edilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu sonuç kekeleyen çocukların özsaygı düzeylerine dikkat edilmesi gerektiğini göstermektedir.

Ebeveynlerinin onları sevdiğine ve değer verdiğine inanan çocukların, kendileri ve kişilerarası alanlar hakkında bilişsel içgörüler kazandıkları saptanmıştır (Turner, Sarason, & Sarason, 2001). Bu nedenle, kekemeliği olan kişilerin anne veya babalarının soğukluk, ihmal ve reddedilme algılarının derecesinin kekemelik

semptomlarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Çünkü kekemeliği olan kişilerde değersizlik, küçüklük, çaresizlik, suskunluk ve karamsarlık duygu ve düşünceleri olabilir.

Ebeveyn düşmanlığı ise çocukta anne babaya karşı içselleştirilmiş veya duygusal bir öfke, düşmanlık veya içerleme tepkisidir. Araştırmamızda kekemeliği olan çocukların anne ve baba algılarının, ebeveyn kabul ve reddi alt boyutları olan düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal, ayrıştırılmamış red boyutlarının kekelemeyen çocuklara oranla daha yüksek düzeyde görüldüğü ve sıcaklık/şefkat alt boyutunun kekelemeyen çocuklara oranla daha düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Kekeleyen bireyler olumsuz duygulara daha yatkındır ve negatif yönde anne baba algısı ebeveyn düşmanlığı ihtimalini artırabileceğinden bu duygular dikkate alınmalıdır.

Eryavuz'un (2006) çalışmasında algılanan ebeveyn reddi açısından kadın ve erkek arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu çalışma ile araştırmamız kısmen örtüşmektedir. Araştırmaya göre erkeklerde anneye yönelik ihmal/umursamazlık algısı ve babaya yönelik düşmanlık/saldırganlık algısı daha yüksek bulunmuştur.

Glauber (1951) tarafından yapılan bir araştırma, kekemeliği olan erkek çocukların kendilerini yetersiz bireyler olarak tanımladıklarını gösterdi. Bu sonuç ayrıştırılmamış red kavramının ve sonucu olarak olumsuz özyeterliliğin göstergesi olabilmektedir. Bu çalışmada da paralel olarak kekemeliği olan çocukların ebeveynlerine karşı ayrıştırılmamış red düzeylerinin kekemeliği olmayan çocuklara oranla daha fazla olduğu belirlenmiştir. Kekeleyen bireylerin olumsuz özyeterlilik düşüncelerine daha yatkın olabileceği görülmektedir. Ancak bizim çalışmamızda kız ve erkeklerde anne baba algısının benzerlik gösterdiği bulunmuştur. Cinsiyetler arasında bir fark görülmemiştir. Cinsiyet açısından çalışmamızla çıkan sonuçlar uyuşmamaktadır.

Kekemeliğin nedeni annenin kişiliği, evdeki insanlara ve özellikle kekeleyen çocuğa karşı çelişkili tavırlarıdır. Ailelerinde kekemeliğini kontrol edebilen ancak kendilerini kekeleyen birey olarak tanımlamaya devam eden kişilerin “ailenin sosyal statüsünü iyileştirmeye çalışmak” için yetiştirildiği de gösterilmiştir. Bu aile tipinde

çocuğa sevgi göstermekten, istenileni yapana kadar, korku uyandıran tehditlere kadar çeşitli yöntemlerin kullanıldığı söylenmektedir.

Ebeveyn reddi ve düşmanlığı, kişinin özgüvenini sorgulamasına neden olabilir. Saldırganlık ve reddedilme ile maruz kalan kişinin kendini değersiz hissederek düşük benlik saygısı geliştirebileceğine inanılmaktadır (Salahur, 2010). Bu nedenle, ebeveynin soğukluk, düşmanlık/saldırganlık, ihmal/ilgisizlik, ayrışmamış reddetme ve tüm reddetme algıları yüksek olduğunda, kişinin kendini işe yaramaz hissedebileceği ve depresif belirti görülebileceği varsayılmaktadır.

Yapılan çalışma sonucunda cinsiyet açısından anne ve baba algısının bir fark oluşturmadığı görülmüştür ancak kekemeliği olan grubun kekemeliği olmayan gruba oranla daha olumsuz ebeveyn algısına sahip oldukları görülmüştür. Mengüloğlu'nun (2014) araştırmasında da, yetişkinler ile yaptığı çalışmada algılanan ebeveyn kabul-reddi bakımından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu açıdan çalışmamız paralellik göstermektedir.

Salahur'un (2010) araştırmasındaysa, sadece baba formunun ayrışmamış red alt boyutunda cinsiyete göre farklılık tespit edilmiştir. Erkeklerin baba ile ilgili ayrıştırılmamış red kavramının kızlara oranla olumsuz yönde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Gerçekleştirilen çalışmamızda babaya yönelik algıların cinsiyet açısından bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Cinsiyet açısından bizim çalışmamızdan farklı sonuçlar çıkmıştır.

Salahur'un (2010) araştırmasındaysa, sadece baba formunun ayrışmamış red alt boyutunda cinsiyete göre farklılık tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen çalışmamızda babaya yönelik düşmanlık/saldırganlık alt boyutunda anlamlı fark görülmektedir. Ayrıca anneye yönelikte umursamazlık/ihmal alt boyutunda anlamlı fark görülmektedir. Erkek çocuklarda daha yüksek düzeyde görülmektedir. Araştırma sonucuyla önceki çalışma sonuçları arasındaki farklılığın örneklemeden kaynaklandığı düşünülmektedir.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada kekemeliği olan ve olmayan ilkököl çocuklarının ebeveynlerine yönelik algıları karşılaştırılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda araştırmaya katılan kekemeliği olan ve kekemeliği olmayanların kişisel özelliklerinden annenin hayatta olup olmama durumu, babanın hayatta olup olmama durumu, anne babanın evli olup olmama durumu, annenin öz olup olmama durumu, babanın öz olup olmama durumu, çocuk sayısı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu cinsiyet durumu ve yaş dağılımları incelendiğinde;

Araştırma sonucunda kekemeliği olan çocukların anne ile ilgili ebeveyn kabul red ve alt boyutlarından sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, ayrıştırılmamış red ve umursamazlık/ihmal düzeylerinin kekemeliği olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda kekemeliği olan çocukların baba ile ilgili ebeveyn kabul red ve alt boyutlarından sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, ayrıştırılmamış red ve umursamazlık/ihmal düzeylerinin kekemeliği olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin cinsiyet durumunun, anne ile ilgili ebeveyn kabul red ve alt boyutlarından düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal, ayrıştırılmamış red ve sıcaklık/şefkat grup ortalama düzeylerini etkilemediği belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin cinsiyet durumunun, baba ile ilgili ebeveyn kabul red ve alt boyutlarından düşmanlık/saldırganlık, ayrıştırılmamış red, umursamazlık/ihmal ve sıcaklık/şefkat grup ortalama düzeylerini etkilemediği belirlenmiştir.

Literatüre bakıldığında kekemeliği olanlar ile kekemeliği olmayanların çevreleri ile iletişimleri farklı düzeyde çıkmıştır. Bu farklılık çevrenin kekemeliği olanlara karşı farklı tutum ve davranışlarda bulunmaları ile birlikte kekeleyen çocukların çevrelerine karşı algıları ile ilişkilidir. Araştırmalara bakıldığında kekeleyen çocukların ebeveynlerine karşı algıları kekelemeyen çocuklara bakıldığında daha negatif yönde olduğu belirtilmiştir. Kekemeliği olan çocukların

anne ve babalarını daha saldırgan, umursamaz ve reddedici tutumlar sergilediği yönünde algısı ile daha az şefkatli oldukları yönünde algısı olduğu sonucu bulunmuştur ve bu çalışmamızda literatüre kıyaslandığında bir çok araştırma ile paralellik olduğu görülmektedir.

Çalışma incelendiğinde cinsiyetin algı üzerinde önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Erkek çocukların hem anne, umursamazlık/ihmal, hem de baba, düşmanlık/saldırganlık düzeyleri kız çocuklara oranla daha yüksek çıkmıştır. Cinsiyetin ebeveyn algısı üzerinde rolü için literatür tarandığında diğer çalışmalar ile farklı sonuçlar göstermekteyiz. Eryavuz'un (2006) araştırmasında, algılanan ebeveyn kabul-reddi bakımından cinsiyetler arasında anlamlı bir bulunamamıştır buna karşı Salahur (2010) baba boyutunda cinsiyetin önemli rol oynadığını belirtmektedir. Cinsiyet açısından çalışmamız bazı araştırmalarla paralellik göstermekle birlikte bazı araştırmalar ile de farklı sonuçları içermektedir.

Çalışma incelendiğinde cinsiyetin algı üzerinde önemli bir rol oynamadığı görülmektedir. Erkek çocukların hem anne hem de baba ile ilgili ebeveyn kabul red ve alt boyutlarındaki algılarının kız çocuklara kıyaslandığında benzerlik gösterdiği bulunmuştur. Cinsiyetin ebeveyn algısı üzerinde rolü için literatür tarandığında diğer çalışmalar ile farklı sonuçlar göstermekteyiz. Eryavuz'un (2006) araştırmasında, algılanan ebeveyn kabul-reddi bakımından cinsiyetler arasında anlamlı bir bulunamamıştır buna karşı Salahur (2010) baba boyutunda cinsiyetin önemli rol oynadığını belirtmektedir. Cinsiyet açısından çalışmamız bazı araştırmalarla paralellik göstermekle birlikte bazı araştırmalar ile de farklı sonuçları içermektedir.

Bu çalışma kapsamında 200 katılımcı ile görüşme sağlanmıştır. 100 kişi kekemeliği olanlar 100 kişinin de kekemeliği olmayanlar tarafından oluşturulduğu bu çalışma incelendiğinde bazı sınırlılıklar bulunmaktadır.

Yapılan çalışmada sınırlılıklar aşağıdaki şekilde belirtilebilir;

- Araştırmada kekemeliği olmayan katılımcılar rastgele örnekleme yöntemi ile değil uygunluk örnekleme göre seçilmiştir. Ayrıca dil ve konuşma terapistleri tarafından herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır.
- Kekemeliği olmayan bireyler sadece belirli illerden seçilmiştir. Tüm iller baz alınarak araştırma genişletilmelidir.

Yapılan araştırma sonucunda aşağıdaki öneriler sunulabilir;

- Ailelerin ruh sağlığının kekemeliği olan çocukların ruh sağlığını her iki yönde de etkileyebileceği bilindiğinden, kekemelik terapilerini sadece çocuk üzerinden değil aynı zamanda aile yoluyla da gerçekleştirmek uygun olabilir.

- Okul öncesi çağındaki çocuklarda kekemeliğin sıklığı, yaygınlığı ve nedenlerine ilişkin veriler terapi planlamasına yardımcı olur. Kekemeliği kendiliğinden iyileşen ve kalıcı kekemelik gösteren çocuklar arasındaki farklar hakkında başka sorular da sorulabilir.

-Ebeveynler tutumları ve olası etkileri hakkında bilgilendirilmeli ve tutumlarını değiştirmeleri için teşvik edilmelidir. Ebeveynlerin kekeleyen çocuğa karşı tutumları üzerindeki etkisini değerlendirmek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Ebeveyn terapisi ve danışmanlığından daha fazla fayda sağlamak için ebeveyn-çocuk ilişkisinin dinamikleri daha yakından incelenmelidir.

- Daha yüksek sayıda katılımcı ve ebeveynleriyle yeni çalışmaların yapılmasının önemli düzeyde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

9. KAYNAKLAR

- Abalı, O., Beşikçi, H., Kınalı, G., & Tüzün, Ü. D. (2003). Kekeme çocuk ve ergenlerin anne babalarının psikiyatrik semptomlarının değerlendirilmesi. *Dusunen Adam*(16), 144-146.
- Abalı, O., Besikçi, H., Kınalı, G., & Tüzün, Ü. D. (2005). Kekemelik başlangıcında ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi, *Kulak Burun Bogaz Ihtis Derg*, 15(1), 21.
- Akçay, S., & Küçük, M. N. (2020). "Hayatta Kendimi Çok Yalnız Hissettim": Kekemeliği Olan Bireylere Yönelik Nitel Bir Araştırma. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(3), 85-104.
- Ali, S., Khatun, N., Khaleque, A., & Rohner, R. P. (2019). They love me not: A meta-analysis of relations between parental undifferentiated rejection and offspring's psychological maladjustment. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 50(2), 185-199.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5-TR)*. Virginia: American Psychiatric Association Publishing.
- Anderson, E. G. (1967). *A comparison of emotional stability in stutterers and non-stutterers*. Michigan: Wayne State University.
- Anjel, M., & Erkman, F. (1993). The transliteral equivalence, reliability and validity studies of the parental acceptance-rejection questionnaire (PARQ) mother-form: a tool for assessing child abuse. *Unpublished master's thesis*, Boğaziçi University, Istanbul, Institute of Social Faculty of Education.
- Archibald, L., & De Nil, L. F. (1999). The relationship between stuttering severity and kinesthetic acuity for jaw movements in adults who stutter. *Journal of Fluency Disorders*, 24(1), 25-42.
- Arseven, A. (1986). Çocukta benlik gelişimine ailenin etkisi ve çocuğun okuldaki başarısı. *Eğitim ve Bilim*, 10(60), 11-17.

- ASHA. (2022). *American Speech-Language-Hearing Association*. 09 08, 2022 tarihinde www.asha.org/public/speech/disorders/stuttering/ adresinden alındı
- Atasoy, Z., & Şenol, S. (1998). İletişim Bozuklukları. E. Güleç, & E. Köroğlu içinde, *Psikiyatri Temel Kitabı* (s. 1069-1078). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Aybay, L. E. (2009). 8-12 yaş grubu kekeme çocukların kaygı, sosyal fobi ve IQ yönünden tetkiki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological review*, 84(2), 191.
- Beal, D. S., Gracco, V. L., Brettschneider, J., Kroll, R. M., & Luc, F. (2013). A voxel-based morphometry (VBM) analysis of regional grey and white matter volume abnormalities within the speech production network of children who stutter. *Cortex*, 49(8), 2151- 2161.
- Bennett, E. M. (2006). Working With People Who Stutter: A Lifetime Approach Columbus. OH: Pearson Education, 324-325.
- Bıçkılı, E. Y. (2020). Üniversite öğrencilerinin algılanan ebeveyn kabul-reddi ve mükemmeliyetçilik düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bloodstein, O. (1972). The anticipatory struggle hypothesis: Implications of research on the variability of stuttering. *Journal of Speech and Hearing Research*, 15(3), 487-499.
- Bloodstein, O. (1995). *A handbook on stuttering*. San Diego: Singular Publ. Group, Inc.
- Bloodstein, O., & Bernstein-Ratner, N. (2008). *A Handbook on Stuttering*. New York: Thomson-Delmar.
- Borsel, J., & Taillieu, C. (2001). Neurogenic stuttering versus developmental stuttering: An observer judgement study. *Journal of communication disorders*, 34(5), 385-395.

- Boyle, M. P. (2011). Mindfulness training in stuttering therapy: A tutorial for speech-language pathologists. *Journal of fluency disorders*, 36(2), 122-129.
- Bugay, F. (1990). Aile tutumlarının kekemelik problemi olan çocukların psiko-sosyal gelişimine etkisinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Corcoran, J. A., & Stewart, M. (1998). Stories of stuttering: A qualitative analysis of interview narratives. *Journal of Fluency Disorders*(23), 247-264.
- Craig, A. (1990). An investigation into the relationship between anxiety and stuttering. *Journal of speech and hearing disorders*, 55(2), 290-294.
- Craig, A., Hancock, K., Tran, Y., Craig, M., & Peters, K. (2002). Epidemiology of stuttering in the community across the entire life span. *Speech Lang Hear Res*, 45(6), 1097-1105.
- Darley, F. L. (1955). The relationship of parental attitudes and adjustment to the development of stuttering. In: Johnson W (eds). *Stuttering in Children and Adults*. Minnesota, University of Minnesota Press, 74-153.
- Despert, J. L. (1946). Psychosomatic study of fifty stuttering children; social, physical and psychiatric findings, *The American journal of orthopsychiatry*, 16: 100-113.
- Direktör, C., & Nuri, C. (2016). The Effects of Perceived Parental Acceptance and Rejection on infidelity tendency. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counselling*, 5(1), 39-45.
- Doğan, N., & Başokçu, T. O. (2010). İstatistik Tutum Ölçeği İçin Uygulanan Faktör Analizi ve Aşamalı Kümeleme Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 1(2), 65.
- Drayna, D., & Kang, C. (2011). Genetic approaches to understanding the causes of stuttering. *Journal of Neurodevelopmental Disorders*(3), 374-380.
- Ella, M. A., Saleh, M., Habil, İ., Sawy, M., & Assal, I. (2015). Prevalence of stuttering in primary school children in Cairo-Egypt. *International Journal of Speech-Language Pathology*, 17(4), 367-372.

- Erarslan, Ö. (2014). Üniversite öğrencilerinde Psikolojik Sağlık ile Depresyon ve Yaşam Memnuniyeti Arasındaki İlişkide Benlik Saygısı, Pozitif Dünya Görüşü ve Umudun Aracı Rolünün İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eryavuz, A. (2006). Çocuklukta algılanan ebeveyn kabul veya reddinin yetişkinlik dönemi yakın ilişkileri üzerindeki etkileri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eshghizadeh, M., Basiri, M. M., Baloochi, B. T., Banafshe, E., Najafi, S., & Kiyani, A. (2014). Comparison of parenting style in mothers of children with and without stuttering: a case control study, *J Research Health*, 4(1), 623-629.
- Felsenfield, S., Kirk, K. M., & Zhu, G. (2000). Of The Genetic and Environmental Etiology of Stuttering in Selected Twin Sample. *Behavioral Genetics*, 30(5), 359-366.
- Frigerio-Domingues, C., & Drayna, D. D. (2017). Genetic contributions to stuttering: the current evidence. *Molecular Genetics & Genomic Medicine*, 5(2), 95-102.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*. Boston: Pearson.
- Gerçek, E. (2018). Yönetici İşlevlerin, Kekemelik Terapisi Kazancını ve Kazancı Sürdürmeyi Yordamaya Etkisinin Araştırılması. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Glasner, P. J. (1949). Personality characteristics and emotional problems in stutterers under the age of 5, *J Speech Disord*, 14(2), 135-138.
- Glauber, L. P. (1951). The mother in the etiology of stuttering. *Psychoanal Q*(20), 160-161.
- Green, T. (2009). The effects of stuttering upon psycho-social adjustment and personality characteristics. *Logopedics Phoniatrics Vocology*, 22(1), 25-38.
- Guitar, B. (2013). *Stuttering: An integrated approach to its nature and treatment*. New York: Lippincott Williams & Wilkins.

- Güray, Ö., Kesgül-Sercan, Y., & Sercan, M. (1986). İlkokul Çocuklarında Kekemelik. *XXII. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi*, (s. 322-329).
- Haynes, W. H., & Pindzola, R. H. (1998). *Diagnosis and Evaluation in Speech Pathology: A Viacom Company*. Auburn : Auburn University.
- Ingham, R. J., Matthew, C., Janis, C. I., & Peter, T. F. (2007). Neuroimaging contributions to developmental stuttering theory and treatment. *Neuroimaging in communication sciences and disorders*, 53-85.
- İbiloğlu, A. O. (2011). Kekemelik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 3(4), 704-727.
- Johnson, W. (1956). *Stuttering, significant theories, and therapies*, 59-70.
- Johnson, W. (1961). *Stuttering and what you can do about it*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Karakaş, A. (2016). Kekemelik Tanısı Alan Çocukların Ebeveynlerinin Yaşadığı Kaygı Düzeyleri ile Başa Çıkma Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kelman, E., & Nicholas, A. (2017). *Practical intervention for early childhood stammering: Palin PCI approach*. New York: Routledge.
- Khaleque, A., & Rohner, R. P. (2002). Perceived parental acceptance- rejection and psychological adjustment: A meta- analysis of cross- cultural and intracultural studies. *Journal of Marriage and Family*, 64(1), 54-64.
- Khaleque, A., & Rohner, R. P. (2012). Pancultural associations between perceived parental acceptance and psychological adjustment of children and adults: A meta-analytic review of worldwide research. *Journal of cross-cultural Psychology*, 43(5), 784-800.
- Kinstler, D. B. (1961). Covert and overt maternal rejection in stuttering. *Journal of Speech and Hearing Disorders*, 26(2), 145-155.

- Korkmaz, B., & Sart, G. (2020). *Dil ve beyin çocuklarda dil ve konuşma bozuklukları*. İstanbul: Aba Organizasyon Eğitim Danışmanlık Yayıncılık ve Pazarlama.
- Lewis, K. E. (1997). Research on communication attitude and stuttering in adults: A critical analysis. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 9, 47-58.
- Mansson, H. (2000). Childhood stuttering: Incidence and development. *Journal of fluency disorders*, 25(1), 47-57.
- Mengüloğlu, Ö. (2014). Yetişkin Kekemelerde Ebeveyn Kabul/Red Algısının Değerlendirilmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Mete, Cengiz (2006). İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri İle İş Tatminleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Meyers, S. C. (1990). Verbal behaviors of preschool stutterers and conversational partners: Observing reciprocal relationships. *Journal of Speech and Hearing Disorders*, 55(4), 706-712.
- Meyers, S. C., & Freeman, F. J. (1985a). Are mothers of stutterers different? An investigation of social-communicative integration. *Journal of Fluency Disorders*, 10(3), 193-209.
- Meyers, S. C., & Freeman, F. J. (1985b). Interruptions as a variable in stuttering and disfluency. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 28(3), 428-435.
- Mielke, U. (1993). Social conditions of stuttering. *Padiatrie und Grenzgebiete*, 31(4), 253-258.
- Millard, S. K., Edwards, S., & Cook, F. M. (2009). Parent-child interaction therapy: Adding to the evidence. *International Journal of Speech-Language Pathology*, 11(1), 61-76.

- Miller, S., & Watson, B. C. (1992). The Relationship Between Communication Attitude, Anxiety, And Depression in Stutterers and Nonstutterers. *Journal of Speech and Hearing Research*(35), 789-798.
- Milo, T. H., Stoppelman, N., Duenias, V. K., Civier, O., Amir, O., & Vinacour, R. E. (2016). Brain responses during speech perception in adults who stutter. *NeuroImage: Clinical*(11), 328-338.
- Moncur, J. P. (1951). Environmental factors differentiating stuttering children from nonstuttering children, *Speech Monographs*, 18(4), 312-325.
- Moncur, J. P. (1952). Kekemelikte ebeveyn hakimiyeti. *Konuşma ve İşitme Bozuklukları Dergisi*, 17(2), 155-165.
- Moray, S. (2019). 20-40 Yaş Arası Bireylerde Depresif Belirtiler İle Ebeveyn Kabul-Red Algısı Psikolojik Dayanıklılık Ve Stresle Başa Çıkma Tarzları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Nonis, D., Unicomb, R., & Hewat, S. (2021). Parental perceptions of stuttering in children: a systematic review of the literature. *Speech, Language and Hearing*, 1-11.
- Onslow, M. (2004). Treatment of stuttering in preschool children. *Behav. Change*, 21(4), 201-214.
- Onwuegbuzie, A. J. ve Collins, K. M. T. (2007). A Typology of Mixed Methods Sampling Designs in Social Science Research. *The Qualitative Report*. 12 (2). 281-316.
- Orton, S. T. (1927). Studies in stuttering: Introduction. *Archives of Neurology & Psychiatry*, 18(5), 671-672.
- Öngider, N. (2006). Evli ve boşanmış ailelerde algılanan ebeveyn kabul veya reddinin çocuğun psikolojik uyumu üzerindeki etkileri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Özdamar, K. (1999). *Paket Program ile İstatistiksel Veri Analizi*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.

- Özen, D. Ş., & Olgaç, D. (2019). Kişiler Arası Kabul Red Kuramının Ebeveynliğe Bakışı. A. Güre içinde, *Aile Sistemleri* (s. 22-31). Ankara: Türkiye Klinikleri.
- Özyavru, C. N. (2008). İlköğretim ve Lise Öğrencilerinin Ağabey veya Ablalarıyla İlişkide Algıladıkları Kabul-Reddin Anne-Baba Kabul-Reddi Psikolojik Uyum, Aileiçi Çatışma ve Eş Kabul-Reddi ile İlişkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pettengill, S. M., & Rohner, R. P. (1985). Korean-American adolescents' perceptions of parental control, parental acceptance-rejection and parent-adolescent conflict. *From different perspective: Studies of behavior across cultures*, 241-249.
- Reaves, C. C. (1992). *Quantitative research for the behavioral sciences*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Reilly, S., Onslow, M., Packman, A., Cini, E., Conway, L., Ukoumunne, O., & Wake, M. (2013). Natural history of stuttering to 4 years of age: a prospective community-based study. *Pediatrics*, 132(3), 460-467.
- Riper, C., & Emerick, L. (1990). *Speech Correction*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Rohner, R. P. (1986). *The warmth dimension: Foundations of parental acceptance-rejection theory*. Sage Publications, Inc.: New York.
- Rohner, R. P. (1989). *Handbook for the Study of Parental Acceptance and Rejection*. USA: Rohner Research Publications.
- Rohner, R. P. (1999). Acceptance and rejection. *Encyclopedia of human emotions*, 1, 6-14.
- Rohner, R. P. (2004). The parental " acceptance-rejection syndrome": universal correlates of perceived rejection. *American psychologist*, 59(8), 830.
- Rohner, R. P. (2005). Glossary of significant concepts in parental acceptance-rejection theory. *Handbook for the study of parental acceptance and rejection*, 379-397.

- Rohner, R. P. (2016). Introduction to interpersonal acceptance-rejection theory (IPARTheory) and evidence. *Online readings in psychology and culture*, 6(1), 2307-2319.
- Rohner R.P. & Ali, S. (2016) Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (PARQ). In: Zeigler-Hill V., Shackelford T.K. (eds) *Encyclopedia of Personality and Individual Differences*. Springer,
- Rohner, R. P., & Britner, P. A. (2002). Worldwide mental health correlates of parental acceptance-rejection: Review of cross-cultural and intracultural evidence. *Cross-Cultural Research*, 36(1), 16-47.
- Rohner, R. P., & Brothers, S. A. (1999). Perceived parental rejection, psychological maladjustment, and borderline personality disorder. *Journal of Emotional Abuse*, 1(4), 81-95.
- Rohner, R. P., & Rohner, E. C. (1981). Parental acceptance-rejection and parental control: Cross-cultural codes. *Ethnology*, 20(3), 245-260.
- Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2005). Parental acceptance-rejection: Theory, methods, cross-cultural evidence, and implications. *Ethos*, 33(3), 299-334.
- Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2012). Introduction to parental acceptance-rejection theory, methods, evidence, and implications. *Journal of Family Theory & Review*, 2(1), 73-87.
- Rustin, L. (1995). Parents and families of children with communication disorders. *Folia phoniatica et logopaedica*, 47(3), 123-139.
- Rustin, L., & Purser, H. (1991). Child development, families, and the problem of stuttering. L. Rustin içinde, *Parents, families and the stuttering child* (s. 1-24). San Diego: Singular.
- Salahur, E. (2010). Üniversite öğrencilerinin geriye dönük olarak çocukluklarında algılamış oldukları ebeveyn kabul veya reddinin yetişkin bağlanma biçimleri ve depresif belirtiler ile ilişkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Sanatı, A. (2019). Lise öğrencilerinin ergen-ebeveyn kariyer uyumunun çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Schore, A. N. (1998). Early shame experiences and infant brain development. *Shame: Interpersonal behavior, psychopathology, and culture*, 57-77.
- Schulez, H., & Johannsen, H. S. (1991). Importance of parent-child interaction in the genesis of stuttering. *Folia Phoniatrica et Logopaedica*, 43(3), 133-143.
- Seçer, İ. (2015). *Spss ve Lisrel ile Pratik Veri Analizi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Smith, A. (1999). Stuttering: A unified approach to a multifactorial, dynamic disorder. In *Stuttering research and practice*. Washington: Psychology Press.
- Smith, A., & Weber, C. (2017). How stuttering develops: The multifactorial dynamic pathways theory. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 60(9), 2483-2505.
- Sonneville-Koedoot, C., Stolk, E., Rietveld, T., & Franken, M. C. (2015). Direct versus indirect treatment for preschool children who stutter: The RESTART randomized trial. *PloS one*, 10(7), e0133758.
- Starkweather, W. (1987). Fluency and Stuttering. *Eaglewood Cliffs*, 11(75-78), 228-229.
- Sugathan, N., & Maruthy, S. (2021). Predictive factors for persistence and recovery of stuttering in children: A systematic review. *International Journal of Speech-Language Pathology*, 23(4), 359-371.
- Swan, A. M. (1993). Helping children who stutter: What teachers need to know. *Childhood Education*, 69(3), 138-141.
- Şenol, D. (2020). *Sembolik etkileşim*. İstanbul: Net Kitaplık Yayıncılık.
- Toğram, B., & Maviş, İ. (2009). Aileler, öğretmenler ve dil ve konuşma terapistlerinin çocuklardaki dil ve konuşma bozukluklarına yönelik tutum ve bilgilerinin değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(1), 71-85.
- Travis, L. E. (1931). *Speech Pathology*. New York: Appleton.

- Turan, F., & Ege, P. (2000). 3-6 Yaşlarındaki Kekeme Olan ve Olmayan Çocukların Hece Yineleme Hızlarının (HYH) Karşılaştırılması. *Nöropsikiyatri Arşivi*(37), 113-118.
- Turner, A. P., Sarason, I. G., & Sarason, B. R. (2001). Exploring the Link Between Parental Acceptance and Young Adult Adjustment. *Cognitive Therapy and Research*, 25(2), 185-199.
- Varan, A. (2005). Relation between parental acceptance and intimate partner acceptance in turkey: Does history repeat itself? *Ethos*, 33(3), 414-426.
- Ward, D., Connally, E. L., Pliatsikas, C., Bretherton-Furness, J., & Watkins, K. E. (2015). The neurological underpinnings of cluttering: Some initial findings. *Journal of fluency disorders*(43), 1-16.
- Yairi, E. (1993). Epidemiologic And Other Considerations In Treatment Efficacy, Research With Pre-School Age Children Who Stutter. *Journal of Fluency Disorders*(18), 197-219.
- Yairi, E., & Ambrose, N. G. (1999). Early childhood stuttering I: Persistency and recovery rates. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 42(5), 1097-1112.
- Yairi, E., & Williams, D. E. (2013). Reports of Parental Attitudes by Stuttering and by Nonstuttering Children. *Journal of Speech Hearing Research*(14), 596-604.
- Yaruss, J. S., & Quesal, R. W. (2006). Overall Assessment of the Speaker's Experience of Stuttering (OASES): Documenting multiple outcomes in stuttering treatment. *Journal of fluency disorders*, 35(2), 90-115.
- Yaruss, J. S., Beilby, J. M., & Brynes, M. L. (2012). The Impact of a stuttering Disorder on Western Australian Children and Adolescent. *Perspectives on Fluency and Fluency Disorders*, 22(2), 51-62.

10. EKLER

Ek 1. Ön Bilgi Formu

Adı Soyadı			
Doğum Tarihi			
Cinsiyet	Kız_	Erkek_	
Anne Adı			
Baba Adı			
Anneniz hayatta mı	Evet_	Hayır_	
Babanız hayatta mı	Evet_	Hayır_	
Anne-baba	Evli_	Boşanmış_	Diğer_
Anneniz	Öz_	Üvey_	
Babanız	Öz_	Üvey_	
Kardeşiniz var mı?	Evet_	Hayır_	
Kaç kardeşiniz var?			
Annenizin Eğitim Düzeyi	_ Okur-yazar değil _ Okur-yazar(ilkokul mezunu değil _ İlkokul mezunu _ Ortaokul mezunu _ Lise mezunu _ Yüksekokul mezunu _ Üniversite mezunu _ Yüksek lisans mezunu _ Doktora mezunu _ Bilmiyorum	Babanızın Eğitim Düzeyi	_ Okur-yazar değil _ Okur-yazar(ilkokul mezunu değil _ İlkokul mezunu _ Ortaokul mezunu _ Lise mezunu _ Yüksekokul mezunu _ Üniversite mezunu _ Yüksek lisans mezunu _ Doktora mezunu _ Bilmiyorum

Ek 2. Erken Çocukluk Dönemi EKRÖ: Baba* (Kısa Formu)

Seninle birlikte bir oyun oynayacağız. Babaların çocuklarına karşı nasıl davrandıklarıyla ilgili bazı cümleler okuyacağım. Senden, her bir cümlenin babanın sana olan davranışlarını ne kadar anlattığını düşünmeni istiyorum. Eğer babanın okuduğum cümledeki gibi davrandığını düşünüyorsan, DOĞRU demelisin. Eğer babanın okuduğum cümledeki gibi davranmadığını düşünüyorsan, o zaman DOĞRU DEĞİL demelisin.

Eğer cevabın **DOĞRU** ise, kendine “Babam **hemen hemen her zaman** mı yoksa **bazen** mi böyle davranıyor” diye sormalısın.

Eğer cevabın **DOĞRU DEĞİL** ise, o zaman kendine “Babam **nadiren (çok az)** böyle davranıyor mu yoksa **hemen hemen hiçbir zaman** böyle davranmıyor mu?” diye sormalısın.

Hadi şimdi bir tane deneyelim.

“Babam iyi davrandığımda bana sarılır ve beni öper.” Babanı düşündüğünde buna DOĞRU mu yoksa DOĞRU DEĞİL mi dersin?

(Eğer **DOĞRUYSA**), babanın hemen hemen her zaman mı yoksa bazen mi böyle davrandığını söylersin?

(Eğer **DOĞRU DEĞİLSE**), babanın nadiren (çok az) böyle davrandığını mı yoksa hemen hemen hiçbir zaman böyle davranmadığını mı söylersin?

BABAM	DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
	<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren (Çok Az) Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
İyi davrandığımda bana sarılır ve beni öper.	☒	☐	☐	☐

(Çocuğun, cevap verme şeklini anladığından emin olun): Başka cümleler ile devam etmeye hazır mısın yoksa biraz daha deneme daha yapmak ister misin?

Tamam, hadi bir tane daha deneyelim.

“Babam onun etrafında olmamdan hoşlanır.” Babanı düşündüğünde buna DOĞRU mu yoksa DOĞRU DEĞİL mi dersin?

(Eğer **DOĞRUYSA**), babanın hemen hemen her zaman mı yoksa bazen mi böyle davrandığını söylersin?

(Eğer **DOĞRU DEĞİLSE**), babanın nadiren (çok az) böyle davrandığını mı yoksa hemen hemen hiçbir zaman böyle davranmadığını söylersin?

*Eğer babası değilse, çocuğa bakım veren erkek düşünülerek doldurulmalıdır.

BABAM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren (Çok Az) Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
1.	Benim hakkımda güzel şeyler söyler.	☐	☐	☐	☐
2.	Benimle hiç ilgilenmez.	☐	☐	☐	☐
3.	Benim için önemli olan şeyleri ona anlatmamı kolaylaştırır.*	☐	☐	☐	☐
4.	Hak etmediğim zaman bile bana vurur.	☐	☐	☐	☐
5.	Beni büyük bir başbelası olarak görür.	☐	☐	☐	☐
6.	Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırır.	☐	☐	☐	☐
7.	Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldür.	☐	☐	☐	☐
8.	Benden hoşlanmıyor gibi.	☐	☐	☐	☐
9.	Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenir.	☐	☐	☐	☐
10.	Bana bir sürü kırıncı şey söyler.	☐	☐	☐	☐
11.	Ondan yardım istediğimde benimle ilgilenmez.	☐	☐	☐	☐
12.	Beni istediğini ve bana ihtiyacı olduğunu hissedirim.	☐	☐	☐	☐
13.	Bana çok ilgi gösterir.	☐	☐	☐	☐
14.	Beni kırmak için elinden geleni yapar.	☐	☐	☐	☐
15.	Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuttur.	☐	☐	☐	☐
16.	Yanlış bir şey yaparsam, beni sevmeyecekmiş gibi hissedirim.	☐	☐	☐	☐

BABAM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren (Çok Az) Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
17.	Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirir.	☐	☐	☐	☐
18.	Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit eder.	☐	☐	☐	☐
19.	Ne düşündüğümü sorar ve düşüncelerim hakkında konuşmamdan hoşlanır.	☐	☐	☐	☐
20.	Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünür.	☐	☐	☐	☐
21.	Beni istemediğini hissedirim.	☐	☐	☐	☐
22.	Beni sevdiğini belli eder.	☐	☐	☐	☐
23.	Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmez.	☐	☐	☐	☐
24.	Bana karşı yumuşak ve iyi kalplidir.	☐	☐	☐	☐

Ek 3. Erken Çocukluk Dönemi EKRÖ: Anne* (Kısa Formu)

Seninle birlikte bir oyun oynayacağız. Annelerin çocuklarına karşı nasıl davrandıklarıyla ilgili bazı cümleler okuyacağım. Senden, her bir cümlenin annenin sana olan davranışlarını ne kadar anlattığını düşünmeni istiyorum. Eğer annenin okuduğum cümledeki gibi davrandığını düşünüyorsan, DOĞRU demelisin. Eğer annenin okuduğum cümledeki gibi davranmadığını düşünüyorsan, o zaman DOĞRU DEĞİL demelisin.

Eğer cevabın **DOĞRU** ise, kendine “Annem **hemen hemen her zaman** mı yoksa **bazen** mi böyle davranıyor” diye sormalısın.

Eğer cevabın **DOĞRU DEĞİL** ise, o zaman kendine “Annem **nadiren (çok az)** böyle davranıyor mu yoksa **hemen hemen hiçbir zaman** böyle davranmıyor mu?” diye sormalısın.

Hadi şimdi bir tane deneyelim.

“Annem iyi davrandığımda bana sarılır ve beni öper.” Anneni düşündüğünde buna DOĞRU mu yoksa DOĞRU DEĞİL mi dersin?

(Eğer **DOĞRUYSA**), annenin hemen hemen her zaman mı yoksa bazen mi böyle davrandığını söylersin?

(Eğer **DOĞRU DEĞİLSE**), annenin nadiren (çok az) böyle davrandığını mı yoksa hemen hemen hiçbir zaman böyle davranmadığını mı söylersin?

ANNEM	DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
	<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren (Çok Az) Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
İyi davrandığımda bana sarılır ve beni öper.	☒	☐	☐	☐

(Çocuğun, cevap verme şeklini anladığından emin olun): Başka cümleler ile devam etmeye hazır mısın yoksa biraz daha deneme daha yapmak ister misin?

Tamam, hadi bir tane daha deneyelim.

“Annem onun etrafında olmamdan hoşlanır.” Anneni düşündüğünde buna DOĞRU mu yoksa DOĞRU DEĞİL mi dersin?

(Eğer **DOĞRUYSA**), annenin hemen hemen her zaman mı yoksa bazen mi böyle davrandığını söylersin?

(Eğer **DOĞRU DEĞİLSE**), annenin nadiren (çok az) böyle davrandığını mı yoksa hemen hemen hiçbir zaman böyle davranmadığını söylersin?

ANNEM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren (Çok Az) Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
1.	Benim hakkımda güzel şeyler söyler.	☐	☐	☐	☐
2.	Benimle hiç ilgilenmez.	☐	☐	☐	☐
3.	Benim için önemli olan şeyleri ona anlatmamı kolaylaştırır.*	☐	☐	☐	☐
4.	Hak etmediğim zaman bile bana vurur.	☐	☐	☐	☐
5.	Beni büyük bir başbelası olarak görür.	☐	☐	☐	☐
6.	Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırır.	☐	☐	☐	☐
7.	Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldür.	☐	☐	☐	☐
8.	Benden hoşlanmıyor gibi.	☐	☐	☐	☐
9.	Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenir.	☐	☐	☐	☐
10.	Bana bir sürü kırıncı şey söyler.	☐	☐	☐	☐
11.	Ondan yardım istediğimde benimle ilgilenmez.	☐	☐	☐	☐
12.	Beni istediğini ve bana ihtiyacı olduğunu hissedirim.	☐	☐	☐	☐
13.	Bana çok ilgi gösterir.	☐	☐	☐	☐
14.	Beni kırmak için elinden geleni yapar.	☐	☐	☐	☐
15.	Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuttur.	☐	☐	☐	☐
16.	Yanlış bir şey yaparsam, beni sevmeyecekmiş gibi hissedirim.	☐	☐	☐	☐

ANNEM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren (Çok Az) Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
17.	Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirir.	☐	☐	☐	☐
18.	Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit eder.	☐	☐	☐	☐
19.	Ne düşündüğümü sorar ve düşüncelerim hakkında konuşmamdan hoşlanır.	☐	☐	☐	☐
20.	Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünür.	☐	☐	☐	☐
21.	Beni istemediğini hissedirim.	☐	☐	☐	☐
22.	Beni sevdiğini belli eder.	☐	☐	☐	☐
23.	Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmez.	☐	☐	☐	☐
24.	Bana karşı yumuşak ve iyi kalplidir.	☐	☐	☐	☐

* Çocuk ifadeyi anlamadığı takdirde (“Benim için önemli olan şeyleri ona anlatmam için yardımcı olur”) şeklinde söylenebilir.

Ek 4. Ölçek Kullanma İzni

Study of Parental Acceptance and Rejection for pediatrics Gelen Kutusu x

EMRE GENÇ

Hello Ranoel Rohner, Overall, I am very grateful for reading your research which is full of beneficial information for all students. I am master student in Medi

10 Mart Per 11:26

10 Mart Per 21:48

İngilizce için kapat x

Rohner, Ronald P.

Alıcı: ben

İngilizce > Türkçe > İletiyi çevir

Hello Emre,

Thank you for your order for the Turkish translations of our measure. I have sent every form of the PARQ we have in Turkish. We are not making request for payment of copyright fee because of the catastrophic devaluation of the TL. Please do not share these measures with any third party, however. We maintain a database of users of our measures.

After collecting data from respondents, to score the measures, go to <http://narescoref.apispat.com> and using a **Gmail account** (we are hosted on the Google cloud) register your project. Answer all questions in affirmative. You will then be ready to score. **USE THE HELP VIDEO FOR EASY USE OF THE PROGRAM.** Use the following protocol to enter item scores:

Numerical Scoring. Record the numerical score for each response as follows:

Almost Always True	Sometimes True	Rarely True	Almost Never True
4	3	2	1

The scoring program does all reverse-scoring for you, as well as computes for missing data.

Please send us the results of your study/thesis or your thesis/English Abstract if the thesis is in Turkish. We will post it in our online bibliography on the Rohner Center website.

Warm regards,

Nancy

Nancy D. Rohner
Rohner Research Publications

1000 University Drive
Evanston, IL 60201-1000

USA

Windows'u Etkinleştir

Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidin.

11. ETİK KURUL ONAYI

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSİZ OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU KARAR FORMU

Sayı : E-10840098-772.02-2376
Konu: Etik Kurulu Kararı

18/04/2022

BAŞVURU BİLGİLERİ	ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Kekemeliği Olan ve Olmayan İlkokul Çocuklarının Ebeveynlerine Yönelik Algılarının Karşılaştırılması			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADISOYADI	Emre GENÇ			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Dil ve Konuşma Terapisti/ Dil ve Konuşma Terapisti			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	Ağrı			
	DESTEKLEVICİ	-			
	ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☐	ÇOK MERKEZLİ ☒	ULUSAL ☒	ULUSLARARASI ☐

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrajınızı <https://turkiye.gov.tr/istanbul-medipol-universitesi-ebys> linkinden C4A1276DX8 kodu ile doğrulayabilirsiniz.

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU KARAR FORMU

Değerlendirilen Belgeler	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dil		
	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ/PLANI			Türkçe ☐	İngilizce ☐	Diğer ☐
	OLGU RAPOR FORMU			Türkçe ☐	İngilizce ☐	Diğer ☐
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖVÜLLÜ OLUR FORMU			Türkçe ☐	İngilizce ☐	Diğer ☐
Karar Bilgileri	Karar No:334	Tarih: 13/04/2022				
Yukarıda bilgileri verilen Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekece, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve araştırmanın etik ve bilimsel yönden uygun olduğuna "aybırlığı" ile karar verilmiştir.						

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI	Dr. Öğr. Üyesi Mahmut TOKAÇ
---------------------------------------	------------------------------------

Unvanı/Adı/Soyadı	Unvanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile İlgili		Katkısı *		İmza
Dr. Öğr. Üyesi Mahmut TOKAÇ	Tıp Tarihi ve Etik	İstanbul Medipol Üniversitesi	☒	☐	☐	☒	☒	☐	Uygundur
Prof. Dr. Mete ÜNGÖR	Endodonti	İstanbul Medipol Üniversitesi	☒	☐	☐	☒	☒	☐	Uygundur
Doç. Dr. Mehmet Kemal ÖZDEMİR	Elektrik ve Elektronik	İstanbul Medipol Üniversitesi	☒	☐	☐	☒	☒	☐	Uygundur
Doç. Dr. İlham KESKİN	Histoloji ve Embriyoloji	İstanbul Medipol Üniversitesi	☐	☒	☐	☒	☒	☐	Uygundur
Doç. Dr. Devrim TARAKCI	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	İstanbul Medipol Üniversitesi	☒	☐	☐	☒	☒	☐	Uygundur
Dr. Öğr. Üyesi Nuzha HACIHASANOĞLU ÇAKMAK	Biyokimya	İstanbul Medipol Üniversitesi	☐	☒	☐	☒	☒	☐	Uygundur
Dr. Öğr. Üyesi Neriman İpek KIRMIZI	Tabii Farmakoloji	İstanbul Medipol Üniversitesi	☐	☒	☐	☒	☒	☐	Uygundur

* :Toplantıda Beklenen

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrakınızı <https://turkiye.gov.tr/istanbul-medipol-universitesi-ebys> linkinden C4A1276DX8 kodu ile doğrulayabilirsiniz.

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU KARAR FORMU

COVID-19 (Pandemi) nedeniyle etik kurulumuz sanal olarak toplanmış olup kurul üyelerimizden uygunluk kararını sanal ortamda almıştır. Araştırmacı tarafından talep edilirse, COVID-19 (Pandemi) sonrası ıslak imzalı karar formu ayrıca hazırlanabilir.

Girişimsel Olmayan Etik Kurulu Sekreteri
Bilge KAYA

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrağınızı <https://turkiye.gov.tr/istanbul-medipol-universitesi-ebys> linkinden C4A1276DX8 kodu ile doğrulayabilirsiniz.